# ORĘDOWNIK SAMORZĄDU

Organ Związku Gmin Województwa Śląskiego

Katowice 1939

Rok XV Nr 5-6

## Do nabycia
## w biurze Związku Gmin Województwa Śląskiego

1. Prawo o dostawach i robotach na rzecz związków samorządowych . . . . . . . . 3,00 zł

2. Formularze, opracowane na podstawie prawa o dostawach:

   a) Protokół z przetargu ofertowego nieograniczonego . . . . . . . . . . . . 0,10 „

   b) Umowa z zakresu budowlanego . . . . . 0,10 „

   c) Wezwanie do składania ofert przy pisemnym przetargu ofertowym nieograniczonym . . 0,05 „

   d) Ogłoszenie o publicznym przetargu ustnym . 0,05 „

3. Ustawa o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych województwa śląskiego . . . 3,00 „

4. Prawo elektryczne . . . . . . . . . . 1,00 „

5. Ustawa o utrzymaniu szkół powszechnych . . 3,00 „

Zamówienia kierować należy do biura Związku Gmin Województwa Śląskiego, Katowice, ul. Pocztowa 2, pokój 30, tel. 341-47, konto czekowe P. K. O. Nr 300-802. Do cen powyższych dolicza się koszta przesyłki.

## Ogłoszenie

Sanitarka na podwoziu samochodowym, dobrze utrzymana, nadająca się również na inne cele jest do sprzedania.

Bliższe informacje udziela Urząd Gminny w Kochłowicach.

# ORĘDOWNIK SAMORZĄDU

## ORGAN ZWIĄZKU GMIN WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

**Rok XV** ◆ **Nr 5—6**

## TREŚĆ



**Katowice, maj-czerwiec 1939**

**Wydawca: Związek Gmin Województwa Śląskiego**

# Udział w podatku obrotowym i opłaty rejestracyjne

## w budżetach gmin w roku 1939/40 w świetle nowych przepisów

Ustawy z 4. V. 1938 o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 292) oraz z 25. IV. 1938 o opłatach rejestracyjnych od przedsiębiorstw i zajęć (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 293) mają bardzo ważne znaczenie dla kształtowania się finansów gmin w roku budżetowym 1934/40. Dlatego należy już obecnie zwrócić baczną uwagę na wysokość wpływów z udziałów w podatku obrotowym jak i przygotować się do poboru opłat rejestracyjnych, ażeby nowe przepisy nie sprawiły gminom niespodzianki pod koniec roku budżetowego w dziale dochodów i ażeby uprawnienia z ustawy o opłatach rejestracyjnych mogły być zastosowane we właściwym czasie. Dla ułatwienia tej pracy nie od rzeczy będzie zwrócić uwagę na niektóre postanowienia wymienionych ustaw.

Postanowieniem art. 12 ustawy z 4. V. 1938 obniżony został o 1,5% komunalny udział w podatku obrotowym w porównaniu do jego wysokości, ustalonej w zniesionej ustawie o państwowym podatku przemysłowym. Od 1. I. 1939 związki komunalne otrzymują tylko 15,5% udziału we wpływach, przypadających za czas po 1. I. 1939. W stosunku do ogólnych wpływów z tego źródła ubytek wynosi 8,83%. Jednocześnie z obniżeniem komunalnego udziału podwyższone zostały stawki podatkowe od obrotów, dokonywanych w wielkim przemyśle z 1,9% do 2,1% czyli o 10,53%, dla handlu, wykazującego obroty prawidłowymi księgami handlowymi z 1,20% do 1,25%, tj. o 4,16%, dla instytucyj bankowych z 1,7% do 1,8% czyli o 5,88% oraz dla przedsiębiorstw ekspedycyjnych i przewozowych z 2,5% do 2,6% tj. o 4%. Od pozostałych obrotów w przemyśle i handlu, dokonywanych na obszarze gmin śląskich, stawki podatkowe pozostały bez zmiany. Podwyższony został zatem podatek tylko dla kategorii płatników, która stosunkowo najwięcej płaci podatku. Jest to wielki przemysł i handel. Z tych dwuch źródeł również gminy czerpią gros swych dochodów.

Z ogólnego wpływu z tego źródła przypada około 50% na wielki przemysł i handel, drugie 50% przypada na drobny przemysł, rzemiosło i drobny handel. W uprzemysłowionych gminach miejskich i wiejskich

dochodzi udział od obrotów samego przemysłu nawet do 90% preliminowanej kwoty. Pierwsze spojrzenie na obniżenie udziału o 8,83% i podwyższenie stawek robi wrażenie, że udział od podwyższonego podatku pokryje w całości preliminowane kwoty i że wpływy do kas gminnych nie doznają żadnego uszczerbku. Inaczej przedstawiają sprawę praktyczne przykłady:

Otóż dla przedsiębiorstwa przemysłowego o rocznym obrocie 2.000.000 zł przy zastosowaniu zniesionej stawki podatkowej 1,9% podatek wynosił 38.000 zł a 17% udziału komunalnego 6.460 zł. Od tego samego obrotu przy podwyższonej stawce 2,1% podatek wynosi 42.000 zł a 15,5% udziału komunalnego 6.510 zł. Na korzyść gminy przypada 50 zł.

Dla przedsiębiorstwa handlowego o obrocie 1.000.000 zł przy zniesionej stawce 1,20% podatek wynosił 12.000 zł a 17% udziału komunalnego 2040 zł. Od tego samego obrotu przy podwyższonej stawce 1,25% podatek wynosi 12.500 zł a 15,5% udziału komunalnego wynosi 1937,50 zł. Na niekorzyść gminy wychodzi 102,50 zł.

Dla instytucji bankowej o obrocie 2.000.000 zł przy zniesionej stawce 1,7% podatek wynosił 34.000 zł a 17% udziału komunalnego 5780 zł. Od tego samego obrotu przy podwyższonej stawce 1,8% podatek wynosi 36.000 zł a 15,5% udziału komunalnego 5.580 zł. Na niekorzyść gminy wypada 200 zł.

Dla przedsiębiorstwa przewozowego o obrocie 1.000.000 zł przy zniesionej stawce 2.5% podatek wynosił 25.000 zł a 17% udziału komunalnego 4.250 zł. Od tego samego obrotu przy stawce podwyższonej 2,6% podatek wynosi 26.000 zł a 15,5% komunalnego udziału 4.030 zł. Na niekorzyść gminy wypadło 220 zł.

Nie ulega żadnej wątpliwości, że obniżenie udziału samorządowego w podatku obrotowym z 17% do 15.5% obniżyło również rzeczywiste wpływy z udziału mimo podwyższenia stawek, jak to wynika z przykładów, skonstruowanych na bardzo małych obrotach. A gdy przy zestawieniu zysków i strat gmin przy tym źródle dochodu weźmie się pod uwagę również obniżony udział w podatku od tych kategoryj płatników, którym nie zostały podwyższone stawki podatkowe, przychodzi się do przekonania, że wpływy ogólne nie obniżą się o 8,83%, lecz conajmniej o 10% w stosunku do wpływów zeszłorocznych. Obniżka ta może dojść do 20 i więcej % z powodu potrącenia z podatku obrotowego, przypadającego za czas po 1. I. 1939, należności za świadectwa przemysłowe i handlowe, wykupione przez podatników na r. 1939. Zgodnie bowiem z art. 15 cyt. ustawy o podatku obrotowym podatnik, wykupiwszy świadectwo przemysłowe lub handlowe na rok 1939, ma

prawo potrącić w ratach tę część ceny za świadectwo, która przypada na rzecz Państwa. Cała cena składała się: a) z zasadniczej opłaty na rzecz Państwa — 100%, b) dodatku na rzecz Państwa — 15%, c) dod. komunalnego — 30%, d) dod. dla Izby Przemysłowo-Handlowej — 15%, e) dod. na szkoły zawodowe — 25%, razem 185%. Potrąceniu z podatku podlegają więc wykazane wyżej 100% i 15% ceny za świadectwo. Dotychczas nastąpiło potrącenie czterech rat 10% przez tych płatników, którzy płacą miesięcznie zaliczki na podatek. Płatnikom, uiszczającym kwartalne zaliczki podatkowe, przysługuje prawo potrącenia owych 115% ceny za świadectwo w czterech ratach kwartalnych.

W tym stanie rzeczy otrzymują związki komunalne swój udział nie od przypadającego podatku, lecz od podatku zmniejszonego o potrącone kwoty. Jak przedstawia się ubytek z tego tytułu, wyliczyć można na podstawie wpływów za grudzień 1938 i styczeń 1939 z dodatków komunalnych do świadectw przemysłowych i handlowych. Przykład: Gmina otrzymała w roku 1939 tytułem dodatków do świadectw, wykupionych na rok 1939 kwotę 29.497 zł. Kwota, którą płatnik może potrącić od podatku, należnego w roku 1939 wynosi

$$\frac{29.497 \cdot 115}{30} = 113.071,83 \text{ zł}$$

Związki komunalne nie otrzymają więc udziału w tej kwocie 113.071,83 zł, który wynosiłby 17.526,13 zł. Jest to bardzo dotkliwy uszczerbek i jeśli gmina przeoczyła wspomniane wyżej okoliczności przy ustalaniu preliminarza na rok 1939/40, niedobór w udziale w podatku obrotowym — o ile spodziewany rozwój gospodarczy przemysłu nie wyrówna strat — nie jest wykluczony zwłaszcza w gminach uprzemysłowionych, które pobrały wysokie dodatki do świadectw przemysłowych.

Skutki obniżenia procentowego udziału gmin w podatku obrotowym, jak również zaliczenia cen za świadectwa na podatek bieżący, zauważyć można już na wpływach udziałów do kas gminnych w marcu, kwietniu i maju a okażą się one w większej mierze w miesiącach przyszłych, gdy nadejdą terminy płatności kwartalnych zaliczek na podatek.

Z kwestiami tymi łączą się ściśle .wymiar i pobór opłat rejestracyjnych od przedsiębiorstw i zajęć, przekazane gminom ustawą z 25. IV. 1938 o opłatach rejestracyjnych od przedsiębiorstw i zajęć (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 293). Opłaty te wstąpiły w miejsce dodatków komunalnych do cen za świadectwa przemysłowe i handlowe, które zostały zniesione z dniem 31. XII. 1939 ustawą z 4. V. 1938 o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 292). Pomimo,

że do pierwszego wymiaru w r. 1940, jest jeszcze dużo czasu, nie można odkładać rozpatrzenia kwestii na miesiące powakacyjne. Przygotowanie technicznego przeprowadzenia rejstracji przedsiębiorstw i wydawania kart rejestracyjnych wymaga niezwłocznego podjęcia prac, ażeby gminy mogły obliczyć przypuszczalne dochody i porównać je z preliminowanymi.

Nasuwają się tu odrazu pytania: jakie korzyści odniosą gminy z nowych przepisów w porównaniu do świadczeń na rzecz gmin z przysługujących na podstawie zniesionej ustawy o p. p. p. oraz jakie będzie techniczne przeprowadzenie wymiaru i poboru opłat.

Zniesiona ustawa w art. 42 upoważniła związki komunalne do poboru dodatku, nie przekraczającego 30% ceny za świadectwa przemysłowe i handlowe. Gminy uchwaliły stawkę procentową dodatków, władze skarbowe wymierzały, ściągały i przekazywały gminom ich należności. Nowa ustawa natomiast w art. 12 postanawia, że wymiar i pobór nowych opłat należy do zarządów gmin wiejskich lub miejskich a art. 18 stanowi, że wpływy z opłat dzielone będą pomiędzy związki samorządu terytorialnego w 50%, izby przemysłowe i handlowe w 20% i publiczne szkoły zawodowe w 30%. Załącznik do art. 7 w części I wyszczególnia zajęcia, podlegające opłatom, w części II zawiera podział miejscowości na klasy, a część III wyszczególnia ceny za karty rejestracyjne. Należy odrazu porównać wysokość przypuszczalnych wpływów z przyszłych opłat z wysokością zniesionych dodatków do świadectw. Aby jednak nie dojść do fałszywych wniosków należałoby najpierw poddać szczegółowej analizie tabelę cen kart rejestracyjnych, przy czym pamiętać należy, że podział miejscowości na klasy również uległ zmianie a skutkiem tego tylko miasto stołeczne Warszawa zaliczone zostało do klasy I, miasta śląskie Katowice i Chorzów do klasy II, wszystkie gminy miejskie do klasy III, a wszystkie gminy wiejskie do klasy IV. Do wymiaru opłat rejestracyjnych ustanowione zostały zatem trzy klasy miejscowości poza klasą dla stolicy, gdy w zniesionej ustawie miejscowości podzielone były na cztery klasy i piątą dla stolicy. Tabela cen zawiera 11 działów, obejmujących 18 kategoryj płatników, wobec 19 działów i 149 kategoryj płatników w ustawie zniesionej. Wynika już z tego ogromna różnica w ustaleniu ilości działów i kategoryj.

Porównanie stanu obecnie obowiązującego ze stanem nowym da każdej gminie niezmiernie cenny materiał, potrzebny do ustalenia kształtowania się dochodów, przypadających na rzecz gminy od przemysłu. Wynik końcowy porównania wykaże faktyczną obniżkę dochodów gmin z tego źródła, zamiast spodziewanego polepszenia stanu finansów przez oddanie gminom wymiaru i poboru opłat. A gdy do tego dodamy wydatki

osobowe i rzeczowe, związane z akcją wymiaru i poboru opłat, kontrolowanie przedsiębiorstw itp., których gminy dotychczas nie ponosiły, sytuacja finansowa gmin pogorszy się jeszcze więcej zwłaszcza w okręgach uprzemysłowionych.

Z powyższego wynika, że gminy powinne były uwzględnić w preliminowanych kwotach nowy stan rzeczy, wynikający z przepisów ustaw na wstępie cytowanych. Jeżeli tego nie uczyniły albo uczyniły to pobieżnie powinny już obecnie przystąpić do zbierania materiału aktualnego, ustalania nowego stanu faktycznego przez zestawienia przedsiębiorstw i zajęć celem zrewidowania kwot obowiązującego obecnie budżetu i przystosowania wydatków do przypuszczalnych dochodów, ażeby gospodarka finansowa gmin nie załamała się w grudniu i styczniu, w których gmina nie otrzyma dochodu z dodatków do świadectw przemysłowych.

Przy rozważaniach nad wymiarem i poborem opłat jako pierwsza wysuwa się kwestia ustalenia przynależności opłat rejestracyjnych od jednego z kilku istniejących rodzajów komunalnych świadczeń oraz zaszeregowania tych dochodów do właściwego działu budżetowego. Ustawa nie nadała tym opłatom wyraźnego charakteru samoistnych danin komunalnych, czy podatków lub opłat komunalnych. Art. 1 ustawy powiada, że „pobiera się opłaty" na rzecz związków samorządu terytorialnego, izb przemysłowo-handlowych, izb rzemieślniczych oraz szkół zawodowych, art. 12 przekazuje wymiar i pobór opłat zarządom gmin miejskich lub wiejskich a art. 18 ustala procentowy rozdział wpływów pomiędzy uprawnione instytucje. W tym stanie rzeczy opłaty te nie mogą być zdaniem moim uważane za daniny komunalne, podatki lub opłaty a stanowią one opłaty na rzecz samorządów: terytorialnego i gospodarczego. Zatem wymiaru i poboru dokonują gminy w poruczonym zakresie na podstawie postanowień art. 12 ustawy. Niepotrzebny wobec tego jest statut miejscowy, regulujący pobór opłat, nawet zbyteczna jest uchwała korporacyj gminnych w tej sprawie, bo wszelkie uprawnienia gminy wypływają z samej ustawy o opłatach rejestracyjnych od przedsiębiorstw i zajęć, a nie z ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych w województwie śląskim. Gminy zatem mają udział w opłatach rejestracyjnych. Do pobrania tego udziału, przyznanego specjalnym przepisem, nie mają zastosowania postanowienia o statutach lub uchwałach w przedmiocie poboru samoistnych danin komunalnych. Jeśli dalej chodzi o zaszeregowanie wpływów z opłat rejestracyjnych do preliminarza to zdaniem moim należą one do działu VIII budżetu, razem z udziałami w podatku dochodowym i przemysłowym.

Omówienie w dalszym ciągu technicznego przeprowadzenia wymiaru i poboru opłat ma na celu ujednolicenie czynności przygotowawczych we wszystkich gminach śląskich. Wypadałoby odłożyć dyskusję tę do czasu ukazania się rozporządzenia wykonawczego do ustawy, aby nie przesądzać spraw przed uregulowaniem tego przez właściwe władze. Dlatego też tylko ogólnie chciałbym zwrócić uwagę na niektóre czynności.

Pierwszą więc czynnością przygotowawczą do wymiaru opłaty będzie sporządzenie spisu alfabetycznego przedsiębiorstw i zajęć, podlegających opłacie oraz ich właścicieli, obowiązanych do wykupienia kart rejestracyjnych, jak również zebranie danych niezbędnych do prawidłowego wymiaru opłat. Dane te należałoby gromadzić w formularzu, który by zawierał następujące rubryki: 1) rodzaj przedsiębiorstwa lub zajęcia i adres, 2) nazwisko lub firma właściciela i adres, 3) stwierdzenie, czy właściciel jest kupcem rejestrowanym, 4) obrót roczny, 5) kategoria świadectwa przemysłowego na r. 1939 i 6) uwagi.

Potrzebny do tego spisu materiał posiadają w części gminy lub wydziały powiatowe, które wymierzają specjalną opłatę drogową. Skompletowanie danych ukończone powinno być najpóźniej w połowie listopada, aby bieg drugiej fazy przygotowania nie został hamowany zaległościami fazy pierwszej. Dane do rubryk 1, 2, jeśli ich nie posiada gmina lub wydział powiatowy, udzieli właściwy urząd skarbowy, jak również dane do rubryk 4 i 5. W sądach stwierdzić można dane do rubryki 3. Zauważa się, że spółki akcyjne, spółki z o. o., spółki komandytowe, spółki jawne i i., to osoby prawne, działające na podstawie przepisów kodeksu handlowego, nakładającego na te osoby obowiązek rejestracji sądowej. Zatem należy z góry firmy te zaliczyć do kategorii kupców rejestrowych. W spisie umieszczone powinny być również nie podlegające opłatom zakłady (art. 4 ustawy) oraz zwolnione od opłat (art. 5).

**Alojzy Bytom.**

# Finanse gmin województwa śląskiego

## Uprawnienia finansowe

Najgłówniejszym źródłem uprawnień finansowych jest dla gmin śląskich ustawa o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych w województwie śląskim z 14 kwietnia 1924 r., której jednolity tekst ogłoszony został rozporządzeniem Wojewody Śląskiego z 8 lipca 1926 r. (Dz. U. Śl. Nr 17, poz. 30), zmieniona następnie ustawą z 7 grudnia 1927 r. (Dz. U. Śl. Nr 9, poz. 16). Jednolity tekst tej ustawy z uwzględnieniem wymienionych ostatnio zmian wydał Związek Gmin Województwa Śląskiego.

Uprawnienia finansowe gmin, zawarte w tej ustawie, dzielą się na:

a) udział w podatkach państwowych i na dodatki komunalne do tych podatków,

b) podatki samoistne,

c) opłaty.

*I. Udziały w podatkach państwowych i dodatki komunalne do tych podatków są następujące:*

1) **Dodatki komunalne do państwowego podatku gruntowego** (art. 2 i 3 *) oraz art. 14 ustawy z 15 czerwca 1923 r. w brzmieniu dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 4. XI. 1936 Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 593). Dodatki nie mogą przewyższać 50% ogólnej kwoty państwowego podatku grutowego wraz z oddzielnym dodatkiem, przewidzianym w art. 7 wymienionego dekretu. W wyjątkowych przypadkach dodatki mogą być uchwalone do wysokości 75% państwowego podatku gruntowego. W tym przypadku uchwała organu stanowiącego powinna być w dwóch egzemplarzach przedłożona Urzędowi Wojewódzkiemu celem uzyskania zgody Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na pobór podwyższonych dodatków.

2) Podatek od przemysłu i handlu

a) **Udział w państwowym podatku przemysłowym od obrotu** — wynosi on 17% wpływów z tego podatku za lata podatkowe do roku 1938 włącznie, 15,5% za lata podatkowe od roku 1939 począwszy — art. 12

---

*) Artykuły bez bliższego określenia oznaczają artykuły ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych w województwie śląskim.

i 15 ust. 1 ustawy z 4 maja 1938 r. o podatku obrotowym Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 292.

b) **Dodatki komunalne do opłat państwowych od świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych** — wynoszą one 30% ceny tych świadectw i kart — art. 42 ustawy o państwowym podatku przemysłowym Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 339 z roku 1936.

Od 1 stycznia 1940 roku gminy będą samodzielnie pobierały opłaty za karty rejestracyjne od przedsiębiorstw i zajęć — ustawa z 25. IV. 1938 Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 293. Dodatki do świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych nie będą wtedy pobierane.

c) **Udział w scalonym podatku obrotowym** — art. 9 ustawy o podatku obrotowym Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 292 z roku 1938

d) **Udział w podatku ryczałtowym, płaconym przez monopol zapałczany** — przysługuje tylko tym gminom, na których obszarze znajdują się fabryki zapałek — art. 19 ustawy z 30. I. 1930 r. Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 45 oraz zarządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 3. VIII. 1935 r. Monitor Polski Nr 158.

3) Podatek dochodowy

a) **Udział w podatku dochodowym** — wynosi on 15% wpływów z tego podatku — dekret Prezydenta Rzeczypospolitej Polski z 22. XI. 1935 r. Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 518

b) **Dodatki komunalne do podatku dochodowego** — mogą pobierać gminy tylko w górnośląskiej części województwa śląskiego na podstawie specjalnej uchwały powziętej co roku — art. 24 ustawy o państwowym podatku dochodowym Dz. U. R. P. Nr 2, poz. 6 z roku 1936.

Podział tak udziału jak i dodatków między uprawnione związki komualne następuje według postanowień art. 8.

4) **Dodatki komunalne do państwowych podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji** — art. 9. Pobór następuje z urzędu. Wpływy z tego źródła dzieli Urząd Wojewódzki.

5) **Dodatki komunalne do opłat państwowych od wyrobu i sprzedaży trunków alkoholowych** — art. 10. Pobór tych dodatków musi rok rocznie uchwalić organ stanowiący gmin miejskich i powiatowych związków komunalnych.

*II. Podatki samoistne*

1) **Podatek od placów budowlanych** — art. 3

2) **Podatek budynkowy** — art. 4

3) **Podatek od kopalin** — art. 5

4) **Podatek od lokali — podatek hotelowy** — art. 6

5) **Podatek od umów o przeniesieniu własności nieruchomości** — art. 11

6) **Podatek od przyrostu wartości nieruchomości** — art. 11

7) **Podatek od spadków i darowizn** — art. 12

8) **Podatek od plakatów, szyldów i ogłoszeń** — art. 13

9) **Podatek od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk** — art. 14

10) **Podatek od prawa polowania** — art. 15 — najwyższa stawka podatku może wynosić w gminach miejskich 50 groszy od 1 ha, w gminach wiejskich 20 groszy od 1 ha — uchwała Śląskiej Rady Wojewódzkiej — Gazeta Urzędowa Województwa Śląskiego Nr 6 z dnia 14. II. 1925 r.

11) **Podatek od psów** — art. 16

12) **Podatek od zezwoleń na sprzedaż trunków alkoholowych** — art. 16

13) **Podatek od przedmiotów zbytku** — art. 17

14) **Podatek inwestycyjny** — art. 17.

Podatki samoistne mogą być pobierane tylko na podstawie statutu, uchwalonego przez organ stanowiący gminy i zatwierdzonego przez władzę nadzorczą, z wyjątkiem podatku od kopalin, który pobiera Urząd Wojewódzki z urzędu.

### *III. Opłaty, specjalne dopłaty*

1) **Opłaty za czynności i poświadczenia urzędowe** — opłaty administracyjne — art. 19

2) **Opłaty za używanie komunalnych urządzeń i zakładów dobra publicznego** — art. 19

Przepisy art. 19 o poborze opłat mają tylko wtedy zastosowanie, gdy nie ma w danym zakresie przepisów specjalnych, a to zgodnie z art. 22. Przypadki, w których pobór opłat powinien być oparty na przepisach specjalnych, wyliczone są pod IV.

3) **Opłaty za używanie przedsiębiorstw komunalnych** — art. 20

4) **Zaliczki na opłaty od osób, korzystających z przedsiębiorstw oraz z zakładów i urządzeń komunalnych** — art. 21

5) **Specjalne dopłaty do kosztów założenia i utrzymania urządzeń i zakładów dobra publicznego** — art. 23

Pobór wyżej wymienionych opłat odbywa się na podstawie uchwały organu stanowiącego gminy; uchwała ta powinna być przesłana tylko do wiadomości władzy nadzorczej.

*IV. Uprawnienia finansowe, oparte na przepisach specjalnych*

1) **Specjalne opłaty drogowe** — art. 15 — 19 ustawy o budowie i utrzymaniu dróg publicznych Dz. U. Śl. z roku 1933 Nr 3, poz. 3. Pobór tych opłat winien nastąpić na podstawie zatwierdzonego przez władzę nadzorczą statutu. Wzór statutu w Dz. U. Śl. z roku 1933 Nr 26, poz. 51.

2) **Specjalne dopłaty za nadmierne używanie dróg** — ustawa jak wyżej.

3) **Świadczenia drogowe w naturze** — ustawa jak wyżej oraz rozporządzenie Śląskiej Rady Wojewódzkiej z roku 1935 Dz. U. Śl. Nr 20.

4) **Podatek od biletów wstępu na wyścigi konne oraz od stawek gry i wygranych** — ustawa o wyścigach konnych z roku 1936 Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 408.

5) **Opłaty za leczenie w szpitalach samorządowych** — ustawa z 16. VII. 1937 r. Dz. U. Śl. Nr 16, poz. 36.

6. **Opłaty za czynności i poświadczenia urzędowe w zakresie ewidencji i kontroli ruchu ludności** — rozporządzenie Prezydenta R. P. z roku 1928 Dz. U. R. P. Nr 32 poz. 309 oraz ustawa Dz. U. R. P. z roku 1932 Nr 28, poz. 390.

7) **Opłaty targowe na targowiskach zwierzęcych** — art. 9 rozporządzenia Prezydenta R. P. z roku 1933 Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 639. Uchwały o poborze tych opłat wymagają zatwierdzenia władzy nadzorczej.

8) **Podatek specjalny od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszów gminnych** — podatek przejściowy. Związki komunalne mają prawo nie pobierania tego podatku za zezwoleniem władzy nadzorczej.

9) **Opłaty sezonowe od letników** — ustawa z 17. VII. 1907 r. Dz. U. Kraj. i Rozp. Nr 30.

10) **Opłaty za utrzymanie porządku i czystości na ulicach i placach oraz usuwanie nieczystości z nieruchomości** — ustawa o usuwaniu nieczystości i wód opadowych.

*V. Uprawnienia finansowe, oparte na prawie budowlanym*

Z dniem 1 lipca 1938 r. weszła w życie na obszarze województwa śląskiego ustawa z 10 marca 1938 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. Śl. Nr 7, poz. 17). Ustawa ta zawiera szereg uprawnień natury finansowej, ujętych dotąd w różnych ustawach. Do tych uprawnień należy zaliczyć:

1) prawo gmin do przełożenia na adiacentów kosztów pierwszego urządzenia ulic i placów komunikacyjnych (art. 174 tej ustawy),

2) prawo gmin do przekładania na interesowanych właścicieli działek kosztów zamiany trwałej lub utrwalonej nawierzchni ulicy lub placu na nawierzchnię trwałą z ulepszonego materiału (art. 174 oraz art. 410, pkt. 5 tej ustawy),

3) zaprowadzenie obowiązku przyłączenia poszczególnych działek do sieci wodociągowej i kanalizacji gminy (art. 410 pkt. 9 tej ustawy),

4) zaprowadzenie opłat za pobór wody z wodociągu gminnego i za korzystanie z kanalizacji gminnej, ustalenie sposobu pokrycia kosztów przyłączenia oraz ustalenie zasad i warunków przyłączenia poszczególnych działek do gminnej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (art. 410 pkt. 9 tej ustawy),

5) zaprowadzenie opłat za czynności, wykonywane przez organa samorządu terytorialnego przy wydawaniu zezwoleń na roboty budowlane i na użytkowanie budynków oraz przy zatwierdzaniu planów parcelacyjnych (art. 410 pkt. 12).

Uprawnienia, wymienione wyżej pod 2) do 5), unormowane być mają przepisami miejscowymi. Wydawanie tych przepisów należy do kompetencji Śląskiej Rady Wojewódzkiej, która je wydaje na wniosek Wojewody, oparty

a) na uchwale rady miejskiej, gdy chodzi o przepisy dla miast, wydzielonych z powiatowego związku komunalnego,

b) na uchwale organu uchwalającego powiatowego związku komunalnego, gdy chodzi o przepisy dla miast niewydzielonych i gmin wiejskich, nie będących uzdrowiskami.

Przepisy miejscowe będą ogłaszane w Gazecie Urzędowej Województwa Śląskiego. Przed ogłoszeniem w wymienionej gazecie — przepisy miejscowe nie mają mocy obowiązującej.

Prawo budowlane znosi wszelkie przepisy w sprawach unormowanych prawem budowlanym. Do czasu jednak wydania przepisów miejscowych na podstawie prawa budowlanego zachowują moc obowiązującą statuty miejscowe, normujące sprawy, wymienione wyżej pod 1) do 5). Wszelkie jednak zmiany tych statutów, dokonane po wejściu w życie prawa budowlanego, mogą dojść do skutku już tylko w trybie, przewidzianym w prawie budowlanym. Statut taki musi być wtedy zastąpiony przepisami miejscowymi w rozumieniu prawa budowlanego.

# Przymusowe ściąganie załegłych podatków i opłat

*A. Przez urzędy skarbowe*

Na podstawie ustawy z 10 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 328) przymusowe ściąganie wszelkiego rodzaju świadczeń pieniężnych, które mogą być ściągane na podstawie obowiązujących przepisów w trybie administracyjnym, przejęły władze skarbowe. Władze skarbowe przejęły więc również przymusowe ściąganie tych samoistnych danin komunalnych, które na podstawie art. 44 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych gminy uprawinone są ściągać w drodze egzekucji.

Jako samoistne „daniny komunalne", które podlegają egzekucji po myśli art. 44 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, należy uważać przede wszystkim samoistne podatki, wymienione wyżej pod II. Pod pojęcie samoistnych danin komunalnych podpadają dalej:

a) opłaty administracyjne — art. 19,

b) opłaty za używanie urządzeń i zakładów dobra publicznego — art. 19 — opłaty za używanie kanalizacji gminnej — opłaty za wodę, pobraną z wodociągów gminnych — opłaty szkolne — opłaty za używanie rzeźni — koszty leczenia w szpitalach samorządowych,

c) specjalne dopłaty, wymienione wyżej pod III pkt 5),

d) wszystkie opłaty i podatki, wymienione wyżej pod IV z wyjątkiem świadczeń drogowych w naturze — pkt 3.

W razie nieuiszczenia w przepisanym terminie podatków i opłat, wymienionych wyżej, gminy przesyłają do właściwego urzędu skarbowego wniosek o przeprowadzenie egzekucji według ustalonego wzoru. Wzory oraz bliższe wskazówki w tym kierunku zawiera instrukcja z 23 lipca 1932 r., ogłoszona w Monitorze Polskim z roku 1932 Nr 169, poz. 200. Celem umożliwienia gminom ziem odzyskanych Śląska Cieszyńskiego zapoznania się z tą instrukcją, ogłoszono ją bezpośrednio po niniejszym artykule.

Dalsze przepisy normujące postępowanie egzekucyjne władz skarbowych zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z 25 czerwca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 580), zmienione rozporządzeniami Rady Ministrów: z dnia 2 stycznia 1933 r. (D. U. R. P. Nr 4, poz. 24), z 28 stycznia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 78), z 15 maja 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 340).

Przy wysłaniu upomnienia o zapłacenie zaległych podatków i opłat gminy mogą na podstawie § 13 zacytowanego rozporządzenia Rady Ministrów pobierać koszty upomnienia w następującej wysokości:

| Należność w złotych ponad | do | Koszty upomnienia w złotych |
|---|---|---|
| | 5 | 0,25 |
| 5 — | 20 | 0,50 |
| 20 — | 50 | 0,75 |
| 50 — | 300 | 1,00 |
| 300 — | 600 | 1,50 |
| 600 — | 1000 | 3,00 |
| 1000 — | 1500 | 4,50 |
| 1500 — | 2000 | 6,00 |
| 2000 — | 2500 | 7,50 |
| 2500 — | 3000 | 9,00 |
| 3000 — | 4000 | 12,00 |
| 4000 — | 5000 | 15,00 |

Przymusowe ściąganie omawianych podatków i opłat na ziemiach odzyskanych odbywa się obecnie również w trybie wyżej opisanym wskutek rozciągnięcia na tę część województwa śląskiego przepisów ustawy z 10 marca 1932 r. o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe oraz o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych, i to ustawą z 15. III. 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 136).

*B. We własnym zakresie*

Rozporządzenie Prezydenta R. P. z 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342), zmienione rozporządzeniem Prezydenta R. P. z 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976), uprawnia gminy do egzekwowania własnych należności, nie mających charakteru danin komunalnych, a opartych na szczególnych tytułach. O ile chodzi o należności pieniężne, to muszą one być oparte na tytule publiczno-prawnym, by mogły być ściągane w postępowaniu, przewidzianym tym rozporządzeniem. Wszelkie należności zatem, oparte na tytule prywatno-prawnym, nie mogą być przymusowo ściągane na podstawie wymienionego rozporządzenia.

Do należności, jakie mogą gminy ściągać we własnym zakresie na podstawie wspomnianego rozporządzenia, należą m. in. świadczenia drogowe w naturze przy zastosowaniu art. 44 tego rozporządzenia — § 7 rozporządzenia Śląskiej Rady Wojewódzkiej z 24. X. 1934 r. Dz. U. Śl. Nr 20, poz. 28.

*C. W drodze sądowej*

Wszelkie należności pieniężne, nie mające charakteru danin publicznych ani też nie oparte na tytule publiczno-prawnym, mogą gminy przymusowo ściągać tylko w postępowaniu sądowym przez wniesienie skargi lub nakazu zapłaty. Będą to wynikające z umowy należności za świadczenia ze strony gminy względnie jej zakładów. Do tych należności można zaliczyć:

a) należności za dostarczony przez gminę gaz,

b) należności za dostarczony przez gminę prąd elektryczny,

c) czynsz za mieszkania w domach gminnych.

## Odsetki i kary za zwłokę oraz koszty egzekucyjne

Na podstawie art. 45 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych gminy mogą, w razie nieuiszczenia w przepisanym terminie danin komunalnych, pobierać odsetki i kary za zwłokę oraz koszty egzekucyjne według norm, obowiązujących przy podatkach państwowych.

Sprawę pobierania odsetek od zaległości w samoistnych daninach komunalnych oraz wysokość odsetek normuje obecnie ustawa z 18 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. z roku 1936 Nr 8, poz. 88). Ma ona zastosowanie do zaległości we wszystkich tych podatkach i opłatach komunalnych, które mogą być ściągane w drodze przymusowej przez urzędy skarbowe lub też przez gminy we własnym zakresie. W myśl cyt. ustawy od zaległości pobiera się odsetki w wysokości 0,75% miesięcznie.

Do należności, które gminy mogą egzekwować tylko w drodze sądowej, powyższa ustawa nie ma zastosowania. W tych przypadkach należą się odsetki według prawa cywilnego (8% w stosunku rocznym).

Ustawa z dnia 18 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. z roku 1936 Nr 8, poz. 88) została rozciągnięta na ziemie odzyskane ustawą z 28 marca 1939 r. Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 171) z następującymi zmianami:

a) ustawa z 18 marca 1935 r. ma być zastosowana również do zaległości, które powstały przed 1 kwietnia 1939 r., jeżeli uiszczenie następuje w czasie obowiązywania tej ustawy,

b) celem zastosowania przepisów tej ustawy do zaległości, istniejących w księgach bierczych w dniu 30 września 1938 r., — dzień 1 kwietnia 1939 r. uważa się za datę powstania tych zaległości.

O ile chodzi o koszty egzekucyjne, to w czasie obowiązywania rozporządzenia Rady Ministrów z 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 62 poz. 580) z późniejszymi zmianami, — koszty egzekucyjne są pobierane według przepisów tego rozporządzenia.

**Józef Hauke.**

**Monitor Polski nr 169, poz. 200 z roku 1932.**

## INSTRUKCJA

**Ministrów: Skarbu, Spraw Wewnętrznych, Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu, Komunikacji, Pracy i Opieki Społecznej oraz Poczt i Telegrafów**

z dnia 23 lipca 1932 r.

**o stosowaniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 580).**

§ 1.

Urząd skarbowy wdraża egzekucję należności na wniosek egzekucyjny wierzyciela na podstawie tytułu wykonawczego, wystawionego w przepisanej formie.

Wniosek egzekucyjny (wzór Nr 1) winien zawierać także:

1) projekt upomnienia, wysłać się mającego do zobowiązanego i

2) projekt zarządzenia egzekucyjnego.

Wniosek ten wypełnia wierzyciel i przesyła urzędowi skarbowemu z projektem upomnienia w jednym egzemplarzu i z projektem zarządzenia egzekucyjnego w dwóch egzemplarzach.

Do wniosku egzekucyjnego wierzyciel załączy tytuł wykonawczy z jednym odpisem.

W jednym wniosku wierzyciel może grupować wszystkie zaległości jednego i tego samego zobowiązanego, dojrzałe do egzekucji.

§ 2.

W przypadkach odroczenia płatności należności lub rozłożenia jej na raty, umorzenia jej całkowitego lub częściowego, uiszczenia jej w całości lub w części do kasy wierzyciela lub wreszcie w przypadkach przewidzianych specjalnymi przepisami, bezpośredniego zwrócenia przez wierzyciela akcji egzekucyjnej na drogę sądową — już po przesłaniu wniosku egzekucyjnego urzędowi skarbowemu, wierzyciel winien o tym bezwłocznie zawiadomić urząd skarbowy na druku, według wzoru Nr 2.

Dalsze kroki egzekucyjne w takich przypadkach urząd skarbowy wdroży na skutek wniosku wierzyciela.

§ 3.

O każdorazowym zmniejszeniu należności, pierwotnie wykazanej we wniosku egzekucyjnym, wierzyciel winien bezzwłocznie zawiadomić urząd skarbowy na druku, według wzoru Nr 3.

§ 4.

W razie stwierdzenia przez organ egzekucyjny, że poszukiwana należność jest nieściągalna, urząd skarbowy przesyła pismem, według wzoru Nr 4, relację organu egzekucyjnego o nieściągalności.

§ 5.

Tym wierzycielom, którzy posiadają konta w Pocztowej Kasie Oszczędności i podadzą numer swoich kont, ściągnięte dla nich sumy będą przekazywane za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności, innym zaś wierzycielom urząd skarbowy przekazywać będzie ściągnięte dla nich sumy do depozytu kasy urzędu skarbowego.

§ 6.

Instrukcja niniejsza nie dotyczy należności władz skarbowych.

§ 7.

Instrukcja niniejsza obowiązuje od dnia 1 sierpnia 1932 r.

# Przegląd ustaw, rozporządzeń, okólników, wyjaśnień władz itp.

## Powszechny obowiązek świadczeń osobistych.

W Dz. U. Nr 48 pod poz. 308 został ogłoszony dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z 25. V. 1939 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o osobistych świadczeniach wojennych

Najważniejsza zmiana, jaką dekret wprowadza, dotyczy uprawnień Naczelnego Wodza i władz wojskowych w czasie wojny w sprawie świadczeń osobistych.

W czasie wojny Naczelny Wódz ma prawo stawiania Rządowi wiążących postulatów w sprawie świadczeń osobistych oraz prawo zgłaszania zapotrzebowań na świadczenia osobiste na obszarze całego Państwa. Prawo zgłaszania zapotrzebowań służy również władzom (organom) wojskowym, wskazanym przez Naczelnego Wodza. Naczelny Wódz może zastrzec sobie wykonanie na obszarze operacyjnym wszystkich lub pewnych uprawnień, które w sprawach świadczeń osobistych służą poszczególnym ministrom.

Na obszarze operacyjnym, na którym władze administracyjne na skutek działań wojennych nie funkcjonują, mogą władze, uprawnione do zgłaszania zapotrzebowań, kierować zapotrzebowania do z a r z ą d u g m i n y.

Dekret upoważnia Ministra Spraw Wojskowych do podwyższenia w drodze rozporządzenia górnej granicy wieku osób, które mogą być powołane do świadczeń osobistych, do lat 65.

Ważną zmianą jest wprowadzenie obowiązku meldunkowego dla pewnych zawodów. Obowiązkiem rejestracji i obowiązkiem meldunkowym będą objęte tylko zawody najważniejsze z punktu widzenia obrony Państwa. Obowiązek meldunkowy polega na obowiązku zawiadamiania o zmianie adresu oraz na obowiązku zgłaszania się na wezwanie właściwych władz w sprawach świadczeń osobistych.

Projekt rozszerza zakres osób zwolnionych od świadczeń osobistych na pracowników instytucyj ubezpieczeń społecznych i Funduszu Pracy (z wyjątkiem lekarzy i personelu pomocniczo-sanitarnego), pracowników Francusko-Polskiego Towarzystwa Kolejowego (linia Śląsk — Herby Nowe — Gdynia) oraz pracowników polskich przedsiębiorstw regularnej komunikacji powietrznej.

Dotychczas rozporządzenie z 1934 r zwalniało od świadczeń osobistych matki wychowujące dzieci do lat 13, obecnie dekret zwalnia od świadczeń nie tylko matki, lecz w ogóle kobiety, sprawujące opiekę macierzyńską na dziećmi do lat 13. Jednolity tekst rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o świadczeniach osobistych ogłoszony został w obwieszczeniu ~ 14. VI. 1939 (Dz. U. R. P. Nr 55 poz. 354).

## Powszechny obowiązek świadczeń rzeczowych.

W Dz. U. R. P. Nr 30 pod poz. 200 ogłoszono ustawę z dnia 30. III 1939 r. o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych. Ustawa ta zastępuje rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 1934 r. o rzeczowych świadczeniach wojennych. Już sama różnica w tytułach tych aktów ustawodawczych wskazuje, że ustawa nie ogranicza się tylko do czasu wojny, lecz odnosi się również do przygotowania w czasie pokoju świadczeń potrzebnych Państwu na wypadek wojny.

Ustawa w ogólnych założeniach i zasadach oparta jest na wspomnianym rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej, przyjmując jednak te zasady ustawa wprowadza zmiany podyktowane potrzebami życia, doświadczeniem uzyskanym przy stosowaniu przepisów dotychczasowych jak i zmienionym stanem prawnym (np. dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z 1938 r. o poruczeniu spraw aprowizacyjnych Ministrowi R. i R. R. narzucił potrzebę zmian w dziedzinie świadczeń rzeczowych)

Ustawa zawiera przepisy wstępne, wskazujące, jaki jest zakres powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych pod względem przedmiotowym i pod względem podmiotowym, przepisy nakładające obowiązek udzielania danych o przedmiotach świadczeń rzeczowych, przepisy o przysposobieniu do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw przemysłowych, górniczych, handlowych, składowych i gospodarstw wiejskich, przepisy o zgłaszaniu zapotrzebowań na przedmioty świadczeń rzeczowych, o pobraniu świadczeń rzeczowych i o wynagrodzeniu za świadczenia. Ponadto ustawa zawiera przepisy dotyczące bezpieczeństwa i ochrony tajemnicy oraz przepisy karne

Ustawa przewiduje m. in. udział przedstawicieli samorządu terytorialnego w komisjach cennikowych i komisjach świadczeń rzeczowych.

## Komunikacje w służbie obrony Państwa.

Ustawa z dnia 30. III. 1939 r. o komunikacjach w służbie obrony Państwa (Dz. U. Nr 29, poz. 195) komasuje przepisy czterech ustaw, a mianowicie: a) ustawy z 1920 r. o kolejach w czasie wojny lub grożącego Państwu niebezpieczeństwa, b) ustawy z 1920 r. o pocztach, telegrafach i telefonach w czasie wojny, lub grożącego Państwu niebezpieczeństwa, c) ustawy z 1931 r. o nadzwyczajnym przewozie oficerów i szeregowych rezerwy i pospolitego ruszenia oraz sprzętu wojskowego w czasie pokoju, d) ustawy z 1932 r. o drogach lądowych i drogach wodnych i śródlądowych w czasie wojny lub grożącego Państwu niebezpieczeństwa

Ponadto ustawa zawiera przepisy (również na wypadek wojny, mobilizacji lub stanu zagrożenia Państwa), dotyczące komunikacji lotniczej i morskiej. Przepisy ustawy regulują współpracę władz wojskowych z władzami komunikacyj rządowych oraz z zarządami przedsiębiorstw komunikacyjnych s a m o r z ą d o w y c h i prywatnych w sprawach przygotowania komunikacyj na wypadek wojny.

Najistotniejszą część ustawy stanowią przepisy, dotyczące całkowitego podporządkowania w czasie wojny, mobilizacji lub stanu zagrożenia Państwa wszystkich przedsiębiorstw komunikacyjnych władzom państwowym, przy czym

władze obowiązane są czynić zadość żądaniom władz wojskowych Jeżeli sprawność komunikacyj nie zaspakaja żądań władz wojskowych, wówczas władze wojskowe upoważnione są do bezpośredniego wkroczenia. Ponadto ustawa zawiera przepisy o ochronie bezpieczeństwa i tajemnicy państwowej w dziedzinie komunikacyj, o możności zmilitaryzowania personelu komunikacyj na wypadek wojny, mobilizacji lub stanu zagrożenia Państwa przez powołanie personelu tego do wojskowej służby komunikacji, w końcu ustawa zawiera przepisy karne.

**Zasiłki dla rodzin osób, odbywających czynną służbę wojskową.**

Ustawą z dnia 30. III. 1939 r. (Dz. U. Nr 29, poz. 196) określono zakres, powstanie, czas trwania i warunki utraty prawa do zasiłku dla rodzin osób, odbywających czynną służbę wojskową. Zainteresowani powinni zgłaszać prawo do zasiłku, jak również wszelkie okoliczności powodujące ograniczenie lub utratę prawa do zasiłku, do zarządów gmin, które na obszarze Rzeczypospolitej są władzami, właściwymi do orzekania w sprawie tych zasiłków. Zasiłki wypłacane są ze Skarbu Państwa w normach dziennych i płatne są z dołu.

Za straty Skarbu Państwa gmina odpowiedzialna jest solidarnie z osobami, które nieprawnie pobrały zasiłek.

* * *

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13. IV. 1939 r, wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych Skarbu oraz Opieki Społecznej (Dz. U. R P. Nr 35, poz. 226) określa dzienną normę zasiłku, przysługującego rodzinie osoby, odbywającej czynną służbę wojskową, w myśl art. 1 ustawy z 30. III. 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 29 poz 196) oraz terminy wypłaty.

* * *

W Dz. U. Nr 41, poz. 275 ogłoszono rozporządzenie Min. Spraw Wewnętrznych z 29. IV. 1939 r w sprawie wykonania ustawy z 30. III. 1939 r o zasiłkach dla rodzin osób, odbywających czynną służbę wojskową. Rozporządzenie określa rodzaje czynnej służby wojskowej, uprawniającej rodzinę żołnierza do zasiłków.

Na pojęcie „bytu", o którym mowa w ustawie z 30. III. 1939 r. składa się nie tylko mieszkanie, pożywienie, odzienie i inne nieodzowne potrzeby życiowe, ale także koszty leczenia i pielęgnacji, jeżeli zaś chodzi o dzieci, także koszty wychowania. Rozmiar potrzeb danej rodziny we wskazanym wyżej zakresie należy oceniać w zależności od gospodarczego i umysłowego poziomu tej rodziny i środowiska, w którym ona stale przebywa. Czasowa niemożność pracy lub zarobkowania ze strony powołanego, bezpośrednio przed jego odejściem do służby wojskowej wywołana chorobą lub brakiem pracy, nie wyklucza prawa do zasiłku.

Zgłoszenie prawa do zasiłku powinno być dokonane w formie pisemnej lub też zgłoszone do protokołu w zarządzie gminy. Zarządy gmin powinny po otrzymaniu zgłoszenia niezwłocznie sprawdzić dane wyszczególnione w formularzu i przeprowadzić potrzebne dochodzenie. Po ukończeniu dochodzenia i w zależności od jego wyniku zarząd gminy wydaje orzeczenie o przyznaniu lub odmowie zasiłku i doręcza je osobie, zgłaszającej uprawnienie do zasiłku.

Stronom służy prawo odwołania się od orzeczeń w ciągu 14 dni Wypłatę zasiłków dokonują zarządy gmin do rąk osoby wskazanej w zgłoszeniu na podstawie zaświadczeń, wydawanych przez władze wojskowe. W czasie trwania uprawnienia danych osób do zasiłków, zarządy gmin obowiązane są sprawdzać, czy warunki, które posłużyły do przyznania zasiłków w ustalonym wymiarze, nie uległy zmianom

**Przepisy wykonawcze do ustawy o ochronie przed pożarami i innymi klęskami.**

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 III. 1939 r. o zwalnianiu od niektórych obowiązków, wynikających z ustawy o ochronie przed pożarami i innymi klęskami (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 206), określa podmiotowe zwolnienia od obowiązków, wynikających z art. 28 ustawy, a nadto określa warunki wykonywania obowiązku pełnienia wart nocnych przez zastępcę oraz zamiany obowiązku należenia do przymusowych straży pożarnych na świadczenia w naturze.

2. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 6. IV. 1939 r. o obowiązkach ludności w wypadkach pożarów lub innych klęsk (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 242) określa bliżej, na czym ma polegać wykonywanie obowiązków: udzielania bezpośredniej pomocy przy tłumieniu pożarów i zwalczaniu innych klęsk, udzielania pierwszej pomocy i opieki w razie nieszczęśliwych wypadków z ludźmi, udzielania pomocy przy ochronie i zabezpieczeniu mienia oraz ustala w § 3 ogólny obowiązek każdej osoby do udzielania pomocy i współdziałania w akcji ratowniczej w sposób, który szczegółowo określi regulamin o zapobieganiu i tłumieniu pożarów i innych klęsk, wydany przez przełożonego gminy. Ponadto rozporządzenie normuje szczegółowo sposób pełnienia wart dziennych i nocnych dla ochrony przed pożarami oraz pełnienia obowiązków w strażach pożarnych przymusowych

3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 6. IV. 1939 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o zawiadywaniu sumami na koszty akcji przeciwpożarowej sposobie ich pobierania oraz dysponowania nimi i kontroli ich zużycia (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 243) powierza Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń Wzajemnych w Warszawie administrację sumami na akcję przeciwpożarną, przypadającymi od zakładów ubezpieczeń w wysokości, ustalanej corocznie przez Ministrów Spraw Wewnętrznych i Skarbu (art. 39 ustawy), oraz normuje zasady tej administracji.

**Zwalczanie raka ziemniaczanego.**

W Dzienniku Ustaw Nr 47 poz. 301 ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z 10. V. 1939 r. o zwalczaniu raka ziemniaczanego, które weszło w życie z dniem 26. V. 1939 r , w miejsce uchylonego równocześnie rozporządzenia z 1932 r. Obowiązek zwalczania raka ziemniaczanego ciąży w zasadzie na osobach interesowanych. W tym celu rozporządzenie nakazuje zgłaszanie wypadków pojawienia się raka ziemniaczanego w ciągu 48 godzin, określa sposób przechowywania zarażonych ziemniaków, ogranicza ich używanie, określa sposób płukania ze względu na zakażenie wody i uporządkowanie zarażonych gruntów oraz wprowadza zakaz wywożenia z gospodarstwa zarażonego roślin okopowych i cebulowych, wszelkich roślin z korzeniami, chwastów, ziemi i nawozów.

Na gminach ciążą następujące obowiązki: 1) przyjmowanie zgłoszeń o wypadkach pojawienia się raka ziemniaczanego lub wystąpienia objawów, wzbudzających podejrzenie pojawienia się, łącznie z próbkami, nie przekraczającymi 1 kg, szczelnie opakowanymi przez osoby obowiązane do zgłoszenia; 2) niezwłoczne powiadomienie o tym starosty oraz stacji ochrony roślin izby rolniczej, z równoczesnym przesłaniem tej ostatniej w szczelnym opakowaniu próbki ziemniaków podejrzanych; 3) podawanie do wiadomości osób interesowanych negatywnego wyniku badania stacji ochrony roślin; 4) doręczanie osobom interesowanym zarządzeń starosty, wydanych w przypadku pozytywnego wyniku badań stacji ochrony roślin; 5) dopilnowanie ścisłego wykonania zarządzeń starosty.

**Tępienie chwastów i szkodników roślin.**

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z 10. V. 1939 r. o tępieniu chwastów i szkodników roślin (Dz. U. R. P. Nr 47, poz. 302) obowiązek tępienia chwastów i szkodników przez wyrywanie, wykopywanie i zbieranie, przez niszczenie oprzędów, jaj, larw (gąsienic) itp. prace zwykłymi narzędziami gospodarskimi może ustanowić wojewoda w drodze rozporządzenia wydanego na wniosek stacji ochrony roślin. Równocześnie rozporządzenie wojewody określa obszar, na którym będzie wprowadzony ten obowiązek, czas trwania obowiązku, sposób tępienia oraz powołuje samorząd terytorialny i personel techniczny izb i organizacyj rolniczych do współdziałania ze starostą w zakresie nadzoru nad tępieniem chwastów i szkodników.

Z dniem wejścia w życie omawianego rozporządzenia (26 V. 1939 r.) uchylona została moc obowiązująca rozporządzenia z 1931 r. o tępieniu ostu.

**Tępienie gryzoniów polnych.**

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z 10. V. 1939 r. o tępieniu gryzoniów polnych (Dz. U. R. P. Nr 47, poz. 303) obowiązek tępienia gryzoniów (myszowatych i polnikowatych, susła perełkowanego oraz chomika) może być wprowadzony rozporządzeniem wojewody, przy zachowaniu zasad analogicznych, jakie przepisane zostały dla tępienia chwastów i szkodników roślin.

Równocześnie uchylone zostało rozporządzenie z 1935 r. o tępieniu gryzoniów polnych.

**Tępienie korówki wełnistej.**

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z 10. V. 1939 r. (Dz U. R. P. Nr 47, poz. 304) nakłada na osoby, w posiadaniu których są grusze i jabłonie, obowiązek tępienia korówki wełnistej (mszycy wełnistej wzgl. mszycy krwistej) przez zniszczenie jej jednym ze środków w tym celu powszechnie stosowanych lub wskazanych przez stację ochrony roślin izby rolniczej. Poza tym rozporządzenie wprowadza zakaz obrotu oraz sadzenia i używania do uszlachetnienia krzewów, dotkniętych korówką, a także zbywania jabłoni i grusz ze szkółek drzew owocowych, w których korówka występowała po 1. VII., do 1. IX. następnego roku. Na wniosek stacji ochrony roślin wojewoda może w drodze rozporządzenia wprowadzić zakaz sprzedaży wszelkich drzew owocowych na targach i jarmarkach. Jeśli jabłonie i grusze zostały tak silnie

opanowane przez korówkę, że dalsze jej tępienie uznane zostało za bezcelowe, starosta może nakazać całkowite ich zniszczenie.

Bezpośredni nadzór nad tępieniem korówki należy do zarządów gminnych. Do współdziałania z władzami państwowymi powołany jest personel techniczny, wyznaczony przez izby rolnicze, powiatowe związki samorządowe i dobrowolne organizacje rolnicze.

Równocześnie uchylone zostało rozporządzenie z 1935 r. o tępieniu korówki wełnistej.

**O organizacji publicznych szkół powszechnych w woj. śląskim.**

Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z 4. IV. 1939 r. (Dz U. R. P. Nr 44, poz. 289) o dostosowaniu organizacji publicznych szkół powszechnych na obszarze województwa śląskiego do przepisów ustawy z 11. III. 1932 r. o ustroju szkolnictwa postanawia że publiczne szkoły powszechne na obszarze województwa śląskiego są zakładane i utrzymywane jako szkoły stopnia I (pierwszego), II (drugiego i III (trzeciego).

Zaliczenia istniejących w dniu wejścia w życie powyższego rozporządzenia tj. 16. V. 1939 r. publicznych szkół powszechnych jedno, dwu, trzy cztero, pięcio, sześcio i siedmioklasowych oraz ośmioklasowych do jednego z trzech stopni, dokonają władze szkolne I instancji na zasadach, ustalonych oddzielnym zarządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

**Klasyfikacja rodzajów robót budowlanych.**

Celem zapobieżenia zachodzącej nieraz mylnej kwalifikacji robót budowlanychnych i celem jej ujednostajnienia Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w okólniku z 31. III. 1939 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 8, poz 58) ustaliło co następuje:

I. Zwykła naprawa budynków (często nazywana „drobnym" lub „bieżącym remontem"), obejmuje roboty, zmierzające do zwykłego (normalnego) utrzymania budynku, w należytym stanie użytkowym, czyli związane z tzw. „konserwacją". Tutaj należą wszelkie roboty, zabezpieczające budynek od zniszczenia i umożliwiające jego celowe użytkowanie, jako to: małe naprawy pokrycia dachowego, jak kitowanie, malowanie i drobne łaty, naprawy miejscami uszkodzonych tynków, podłóg i instalacji ogrzewania, wodociągów, gazu lub elektryczności, naprawy malarskie i lakiernicze, wymiana uszkodzonych części stolarskich (np. ram okiennych), dodanie części uszkodzonych okucia, naprawa i czyszczenie rynien i rur deszczowych, kitowanie szyb itp. W ogóle wszystkie drobne roboty i naprawy, nie naruszające szkieletu konstrukcyjnego, rozkładu i przeznaczenia ubikacji oraz ustroju fasady.

II Większe (gruntowne) naprawy budynków (znaczniejsze naprawy, często zwane remontem kapitalnym) obejmują wszystkie roboty, zdążające do wymiany (odnowienia), pewnych składowych części budynku tak konstrukcyjnych, jak też i należących do wewnętrznego jego wyposażenia w większym wymiarze, oraz roboty, zdążające do przekształcenia poszczególnych ubikacji bez zmian ich dotychczasowej konstrukcji. Do robót tych należą: wymiana pokrycia dachowego, wymiana więźby dachowej, wymiana stropu, sklepień lub ich części, wymiana okien, drzwi, podłóg, stawianie pieców droższych, specjalnej kon-

strukcji lub wymiana większej ilości pieców; częściowa lub zupełna wymiana istniejących instalacyj lub montowanie instalacyj nowych, przemurowanie ścian, kominów, fasady i inne podobne naprawy. Tutaj włączyć należy te drobniejsze roboty i naprawy, nie naruszające szkieletu konstrukcyjnego, rozkładu i przenaprawy.

III Przebudowa: tu zaliczają się roboty, zmierzające do przystosowania budynku dla innego przeznaczenia (adaptacja), oraz te, które pociągają za sobą zmianę dotychczasowego rzutu poziomego, jak burzenie i wznoszenie na innym miejscu ścian, zmianę jednego rodzaju konstrukcji na inny itp. oraz wszystkie roboty z powyższymi związane. Do tej kategorii robót należy również odbudowa obiektów istniejących, zniszczonych przez pożar, działania wojenne, siły wyższe, a nawet i wskutek naturalnego zużycia, o ile doprowadzone one zostały w znacznej części do niemożności użytkowania.

IV. Nowe budowy: obejmują wszystkie budynki z gruntu nowe, jak też dobudowywane i nadbudowywane ich części wznoszone z gruntu, jak przybudowa nowych skrzydeł do istniejących gmachów, nowe budowy na starych fundamentach oraz nadbudowy pięter na istniejących budynkach itp. Wszelkie budowle pomocnicze, jak ogrodzenia, studnie, doły kloaczne, budynki gospodarcze itp. winny być traktowane w ten sam sposób jak i budynki główne.

Ustalonej powyżej nomenklatury należy przestrzegać we wszystkich aktach urzędowych.

## Nowe wzory przekazów czekowych PKO.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem okólnym z dnia 8. IV. 1939 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 8, poz. 65) zawiadamia, że PKO opracowała nowe wzory druków czeków kasowych i przelewowo-przekazowych jak również załączników do czeków zbiorowych. Druki te będą wypuszczone stopniowo, w miarę zużycia starego nakładu. W pierwszym etapie zostaną wypuszczone nowe druki przekazów do czeków zbiorowych, które pod względem formatu i układu odbiegają od dotychczas używanych (wzór Nr 11 do § 28 przepisów rachunkowo-kasowych dla władz i urzędów państwowych).

Nowe wzory przekazów do czeków zbiorowych są w trzech odmianach mianowicie: 1) do wypełnienia atramentem lub na maszynie do pisania, 2) do wypełnienia imienia, nazwiska i adresu przy pomocy maszyn adresujących i 3) do całkowitego wypełnienia przy pomocy maszyn adresujących.

Nowe wzory druków PKO mogą być zamawiane po wykorzystaniu zapasów dotychczasowych.

## Interpretacja art. 174 prawa budowlanego.

Wobec podniesionych przez niektóre urzędy wojewódzkie wątpliwości co do wykładni art. 174 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 16. II. 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w okólniku z 12. IV. 1939 r. (Dz. Urz. Min. Spr Wewn. Nr 8, poz. 60), skierowanym do PP. Wojewodów, Przewodniczących Wydziałów Powiatowych oraz Prezydentów Miast wyjaśniło co następuje:

1) Zgodnie z art. 75 ust. (5) Ustawy Konstytucyjnej nadzór nad działalnością związków samorządu terytorialnego sprawuje Rząd przez swoje organa

bądź przez organa ustrojowe związków samorządowych wyższych stopni. Stosownie do art. 72 Ustawy Konstytucyjnej wykonywanie administracji państwowej należy do administracji rządowej i samorządu terytorialnego. Z brzmienia przytoczonych przepisów wynika, że władzą, określoną w art. 174 prawa budowlanego jako „rządowa władza nadzorcza", jest rządowa władza administracji ogólnej. Natomiast organa samorządu terytorialnego, wymienione w art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 19. I. 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr 80 z 1936 r., poz. 555), jako władza administracji ogólnej w sprawach poruczonego zakresu działania (art. 48 i 68 ustawy samorządowej) nie mogą być traktowane jako organa „rządowej władzy nadzorczej".

Stosownie do przepisów prawa budowlanego starosta jest władzą budowlaną tylko wyjątkowo w sprawach o charakterze szczególnym (w strefie nadgranicznej, w sprawach przemysłowych itp.). Władzą właściwą do zatwierdzenia uchwał, określonych w art. 174 prawa budowlanego jest przeto wojewoda przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym z uwagi na art. 55 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 19. I. 1928 roku o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej.

Powyższe stanowisko wynika też z wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego z 19. II. 1937 r. L. rej. 2573/35.

2) Wymierzane i pobierane na podstawie art. 174 prawa budowlanego opłaty należy traktować jako sui generis samoistną daninę komunalną.

3) Koszty urządzenia ulic i placów komunikacyjnych mogą być przekładane przez gminę na właścicieli działek przyległych (adiacentów) w całości lub w części w sposób, przewidziany w tymże artykule bez względu na to z jakich źródeł odnośna gmina pokryła wydatki na to urządzenie. Jeżeli jednak gmina otrzymała dotację z wyraźnym przeznaczeniem na budowę określonej ulicy, koszty przekładane, razem z otrzymaną dotacją, nie mogą przekraczać całkowitych kosztów urządzenia.

**Zamówienia z wolnej ręki na dostawę artykułów sanitarnych.**

Minister Spraw Wewnętrznych zarządzeniem z 29. IV. 1939 na podstawie ust. (2) § 37 rozporządzenia Rady Ministrów z 29. I. 1937 o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucyj prawa publicznego, zezwolił związkom samorządu terytorialnego na udzielenie zamówień z wolnej ręki na dostawę artykułów sanitarnych do szpitali samorządowych Gospodarczemu Zrzeszeniu Samorządu Terytorialnego, spółdzielni z ograniczoną odpowiedzialnością w Warszawie, ul. Dobra Nr 28.

Powyższe zarządzenie nie ma jednak zastosowania do związków samorządu terytorialnego w województwie śląskim, gdyż jest oparte na podstawie rozporządzenia, nie obowiązującego na tut. obszarze. W myśl bowiem § 35 ust. (2) rozporządzenia Śląskiej Rady Wojewódzkiej z 6. X. 1938 o dostawach i robotach na rzecz związków komunalnych zezwolenie takie może być udzielone związkom samorządu terytorialnego województwa śląskiego przez władze nadzorcze, którymi są odnośnie do gmin miejskich i powiatowych związków komunalnych (wydziałów dróg powiatowych) — Śląska Rada Wojewódzka, odnośnie do gmin wiejskich w górnośląskiej części województwa oraz w powiecie

frysztackim i w zachodniej części powiatu cieszyńskiego — wydziały powiatowe (powołane dla ziem odzyskanych ustawą śląską z 27. X. 1938 o podziale administracyjnym i tymczasowej organizacji administracyjnej na obszarze ziem odzyskanych), odnośnie wreszcie gmin wiejskich pow. bielskiego i wschodniej części pow. cieszyńskiego aż do czasu zaprowadzenia samorządu powiatowego — starosta powiatowy.

### Urlopy pracowników samorządowych.

W związku z zapytaniem jednego z Wojewodów, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyjaśniło w piśmie z dnia 11. III. 1939 Nr SS/167/1 w sprawie urlopów pracowników samorządowych, co następuje:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, dając wyjaśnienie zawarte w piśmie z 9. IX. 1935 r. w sprawie niestosowania do pracowników samorządowych przepisów ustawy z 16. V. 1922 r. o urlopach dla pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 334). w brzmieniu ustawy z 22. III. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 228) nie znało jeszcze wyroku Sądu Najwyższego z 15. V. 1935 r. L. Rej. C. 304/35, w którym to wyroku Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że jakkolwiek w intytulacji ustawy o urlopach jest mowa o pracownikach, zatrudnionych w przemyśle i handlu, to jednak jak wynika z art. 1, zasięg jest znacznie szerszy. Ma ona zastosowanie do pracowników, zatrudnionych w biurowości, a takim pracownikiem niewątpliwie jest pracownik samorządowy.

W związku z powyższym wyrokiem należy uznać, że pracownicy związków samorządowych, których stosunek służbowy posiada charakter prywatnoprawny, podlegający przepisom wyżej przytoczonej ustawy o urlopach.

Natomiast w wyroku swoim z 13. III. 1934 r. C. I. 177/33 Sąd Najwyższy orzekł, że przepis, stanowiący o wynagrodzeniu za niewykorzystany urlop, zawarty w § 22 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o urlopach pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu z 11. VI. 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 464), nie ma zastosowania do sekretarzy urzędów gminnych i magistratów. Stanowisko Sądu Najwyższego ma znaczenie ogólne i powinno ono, zdaniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, służyć za miarodajną wskazówkę do wykładni omawianych przepisów prawnych.

Rzecz prosta, że oba cyt. wyroki nie mogą odnosić się do pracowników samorządowych, których stosunek służbowy posiada charakter publicznoprawny. Nie mniej jednak Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nie widzi przeszkód do stosowania i do tej kategorii pracowników samorządowych przez analogię wyjaśnień, wyżej podanych, o ile statuty miejscowe o stosunkach służbowych nie stanowią inaczej.

### O przekazaniu zarządom gmin przygotowania obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli oraz ogółu ludności.

Na podstawie § 6 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 29. I. 1937 r. o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej Państwa Minister Spraw Wewnętrznych zarządzeniem z 14. VI. 1939 (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 15, poz. 111) zarządził co następuje:

Przygotowanie obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli, jako całości, oraz ogółu ludności (samoobrony) przekazuje się zarządom gmin. Do przełożonych gmin, w zakresie przygotowania obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, należy w szczególności:

1) co do osiedli: a) opracowanie planu obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, c) zorganizowanie alarmowania osiedla, d) zorganizowanie maskowania i gaszenia świateł, e) zorganizowanie i zaopatrzenie organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedla, f) przygotowanie i wyposażenie w niezbędny sprzęt, środki i urządzenia siedzib i punktów wyjściowych dla organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedla, g) wybór i przystosowanie istniejących pomieszczeń na schrony publiczne oraz budowy schronów publicznych;

2) co do ogółu ludności: a) określanie granic terenowych poszczególnych domów (bloków domów) do celów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, b) wyznaczanie personelu do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej domów (bloków domów), c) ustalanie planu przysposobienia personelu organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej domów (bloków domów), d) upoważnianie organów kierowniczych obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej domów (bloków domów) do przeprowadzania ćwiczeń, pogotowi i alarmów na terenie tych domów (bloków domów), we wskazanych terminach, e) wydawanie zarządzeń, dotyczących maskowania, redukcji oraz gaszenią świateł zewnętrznych i wewnętrznych ogólnego użytku na terenie domów (bloków domów), f) organizowanie pomocy technicznej, w zakresie przygotowania schronów domowych oraz pomieszczeń zabezpieczających i uszczelnionych ogólnego użytku, stosowanie do specjalnych zarządzeń władz, g) kontrolowanie prac w zakresie przygotowania przez ogół ludności samoobrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

W miastach, których zarządy sprawują funkcje powiatowych władz administracji ogólnej, przygotowanie obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej następuje według dyrektyw wojewódzkich władz administracji ogólnej, w innych gminach — według dyrektyw powiatowych władz administracji ogólnej.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia 20. VI. 1939 roku.

## O zaopatrzeniu ludności w pomieszczenie chroniące przed skutkami napadów lotniczych.

W powyższej sprawie Minister Spraw Wewn. okólnikiem z 13. VI. 1939 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 15, poz. 112) zarządził, że terytorialne właściwe władze nadzoru budowlanego na obszarze miast i miejscowości, objętych rozporządzeniem Rady Ministrów z 29. VI. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 278) nie będą udzielać pozwoleń na użytkowanie budynków mieszkalnych, podpadających pod przepisy §§ 39 i 40 tegoż rozporządzenia przed całkowitym ukończeniem budowy schronu, zgodnie z powołanymi przepisami. Jeżeli zaś pozwolenia te zostały już udzielone przed ukończeniem budowy schronu, wspomniane władze wydadzą bezzwłocznie nakazy przystosowania schronów do powołanych wyżej przepisów w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące.

Te same władze dokonają niezwłocznie i na określonym wyżej obszarze komisyjnych oględzin wszystkich prywatnych budynków mieszkalnych o kubaturze powyżej 2500 $m^3$ i ustalą protokularnie dane tyczące pomieszczeń ochronnych. Komisje, złożone są z przedstawiciela Zarządu Miejskiego (fachowa siła

techniczna), komendanta opl. domu lub komendanta opl. bloku i właściciela nieruchomości lub jego zastępcy.

Na podstawie zebranego w ten sposób materiału wspomniane wyżej organa przedłożą Ministrowi Spraw Wewnętrznych za pośrednictwem PP. Wojewodów, Przewodniczących Wydziałów Powiatowych i Prezydentów Miast sprawozdania zawierające: 1) przybliżoną ilość mieszkańców w domach ponad 2500 $m^3$, oraz jaki procent tej ilości może znaleźć zabezpieczenie w schronach podwórzowych; 2) przybliżone koszty: a) przystosowania piwnic, b) budowy schronów podwórzowych; 3) realny termin ukończenia prac, z uwzględnieniem stanu majątkowego właścicieli, oraz lokalnych możliwości na rynku materiałów i robocizny fachowej.

Równolegle z omawianą wyżej akcją oraz dla zabezpieczenia ludności, która nie znajdzie ochrony w sposób podany wyżej w ust. I i II, Zarządy Miejskie miast wydzielonych rozpoczną bezzwłocznie studia w kierunku ustalenia potrzeby i możliwości budowy schronów zbiorowych, służących na pomieszczenia nie zabezpieczonej ludności zamieszkałej lub pracującej w dzielnicach zwarto zabudowanych.

Przedłożenie przeprowadzonego zagadnienia budowy schronów zbiorowych PP. Wojewodom, Przewodniczącym Wydziałów Powiatowych i P. Prezydentom Miast do akcepcji wraz z potrzebnymi planami, kosztorysami wstępnymi i obliczeniami pojemności schronów powinno nastąpić w terminie jednego miesiąca, przy czym Zarządy Miejskie przepracowanie tego zarządzenia powierzą specjalnie zorganizowanej komórce technicznej, wstrzymując na ten czas, w razie konieczności, inne mniej pilne prace projektodawcze lub wykonawcze.

By sprostać ewentualnym nagłym potrzebom chwili jeszcze przed wykonaniem schronów prywatnych i ukończeniem budowy schronów zbiorowych, a również dla koniecznego uzupełnienia pojemności omówionych wyżej urządzeń, Zarządy Miejskie miast wydzielonych przygotują bezzwłocznie plany budowy rowów przeciwlotniczych w parkach i na terenach wyłączonych spod zabudowy, oraz zapewnią sobie zawczasu dostawę sprzętu i materiałów potrzebnych do wykonania tych robót.

Szczegółowych sprawozdań PP. Wojewodów, P. Komisarza Rządu, Przewodniczących Wydziałów Powiatowych i Prezydentów Miast o wykonaniu powyższego zarządzenia wysłać należy w nieprzekraczalnym terminie do dnia 1. VIII. br., przy czym Minister Spraw Wewn. badać będzie osobiście lub przez podległe organa postępy zarządzonej akcji w terenie.

# Ze Związku Gmin Województwa Śląskiego

## Uwagi do projektów ustaw

W ostatnich miesiącach wpłynęło do Sejmu Śląskiego kilka ustaw, mających dla gmin bardzo wielkie znaczenie. Wszystkie te projekty otrzymał Związek Gmin do zaopiniowania. Związek zgłosił uwagi do następujących projektów:

1. projektu ustawy o gminach wiejskich,
2. projektu ustawy o zmianie niektórych przepisów o ustroju miast,
3. projektu ustawy o usuwaniu nieczystości i wód opadowych,
4. projektu ustawy o odpowiedzialności służbowej członków organów zarządzających i funkcjonariuszów związków samorządu terytorialnego,
5. projektu ustawy o opiece społecznej,
6. projektu ustawy o zwalczaniu żebractwa.

## Poradnik samorządowy

### Określenie płatnika podatku gruntowego.

**Pytanie:** Gmina wydzierżawiła kierownikowi szkoły grunt, będący własnością gminy. Zapytujemy się, kto jest zobowiązany do płacenia podatku gruntowego, właściciel czy dzierżawca.

**Odpowiedź:** W myśl art. 1 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z 4. XI. 1936 o zmianie przepisów o państwowym podatku gruntowym (Dz. U. R. P. Nr 85 poz. 593) podatkowi gruntowemu podlegają wszelkie grunty z wyjątkiem wymienionych w art. 2 cyt. dekretu. Wynika z tego, że podatek gruntowy jest podatkiem rzeczowym. Podatkiem gruntowym obciążony bowiem jest grunt, zatem do ponoszenia jego obowiązany jest właściciel gruntu i dlatego przekładanie podatku gruntowego na użytkowników względnie dzierżawców nie znajduje uzasadnienia w powyższych przepisach. Również z art. 2 wynika, że wszelkie zwolnienia od podatku gruntowego mają charakter rzeczowy, a nie osobowy, wskutek czego wszelkie grunty, które w art. 2 zostały wyczerpująco wymienione, są wolne od podatku gruntowego, bez względu na osobę użytkującą grunt.

Co się zaś tyczy zwolnienia gruntów, użytkowanych przez nauczycieli publicznych szkół powszechnych, to art. 2 cyt. dekretu wyraźnie postanawia, że wolne od podatku gruntowego są grunty, użytkowane przez pu-

bliczne szkoły powszechne i grunty użytkowane wyłącznie w celach naukowych lub doświadczalnych, przez szkoły rolnicze i instytucje naukowe, a nie przez nauczycieli tych szkół.

Co do obowiązku dostarczenia kierownikom szkół potrzebnego gruntu ornego p. „Orędownik Samorządu" Nr 3 — 4, str. 119 z br.

## Obowiązywanie ustaw i rozporządzeń w gminach, włączonych do innego powiatu.

**Pytanie:** Rozporządzeniem Śląskiej Rady Wojewódzkiej z 20. X. 1938 roku rozciągnięto przepisy policyjno-budowlane dla gmin miejskich m. in. na wszystkie gminy powiatu świętochłowickiego. Wobec tego zapytujemy się, czy przepis ten ma zastosowanie obecnie na obszarze tych gmin byłego powiatu świętochłowickiego, które ustawą z 7. III. 1939 r. zostały włączone do powiatu tarnogóskiego.

**Odpowiedź.** Istnieje cały szereg przepisów, które w analogiczny sposób miały zastosowanie na obszarze zniesionego powiatu świętochłowickiego jak np. art. 2 lit. 1) ustawy o ochronie lokatorów, który postanawia, że „Przepisom niniejszej ustawy nie podlegają budynki lub ich części, których najem ukończy się po dniu 31. XII. 1937 r. z w y j ą t k i e m mieszkań o 4 izbach (3 pokoje z kuchnią) i mniejszych w budynkach, położonych na obszarze powiatów katowickiego i świętochłowickiego oraz w miastach Katowice, Bielsko i Chorzów".

Na zapytanie jednej z gmin, czy przepis ostatnio cytowany ma zastosowanie także na obszarze gmin, które z dniem 1. IV. 1939 r. zostały włączone do powiatu tarnogóskiego Wojewoda Śląski okólnikiem z 11. IV. 1939 r. (Gaz. Urz. Woj. Śl. Nr 16, poz. 135) wyjaśnił, że „omawiany przepis obowiązuje na obszarze tych wszystkich gmin, które w dniu wejścia w życie ustawy z 23. III. 1938 r. wchodziły w skład powiatu świętochłowickiego. Ustawodawca bowiem, określając granice terytorium, na którym omawiany przepis ustawy ma obowiązywać, miał na myśli nie określoną jednostkę podziału administracyjnego, lecz obszar tego powiatu. Jeżeli zatem gminy Brzeziny Śląskie, Brzozowice-Kamień, Dąbrówka Wielka i Piekary Śląskie w dniu wejścia w życie ustawy z 23. III. 1938 r. wchodziły w skład powiatu świętochłowickiego, to z faktu włączenia tych gmin do powiatu tarnogórskiego nie można wysnuwać wniosku, jakoby na obszarze tych gmin przepis art. 2 lit. 1) ustawy o ochronie lokatorów przestał obowiązywać; przepis ten zachowuje nadal swą moc obowiązującą na obszarze tych gmin, które w dniu wejścia w życie ustawy z 23. III. 1938 r. położone były w granicach administracyjnych powiatu

świętochłowickiego bez względu na to, do którego powiatu gminy te obecnie zostały włączone.

Analogicznie — choć w kierunku odwrotnym, przedstawia się sprawa, o ile chodzi o gminy Panewnik i Piotrowice, które należały do powiatu pszczyńskiego, a obecnie włączone zostały do powiatu katowickiego. Na obszarze tych gmin omawiany przepis ustawy nie miał zastosowania i tak samo obecnie mimo, że wymienione gminy weszły w skład powiatu katowickiego, przepis ten na obszarze wymienionych gmin nie może być stosowany."

Z powyższego wynika, że także wszystkie inne przepisy, które miały zastosowanie na obszarze zniesionego powiatu świętochłowickiego, mają nadal zastosowanie na obszarze gmin włączonych do powiatu tarnogórskiego, gdyż omawiane przepisy, określające granice terytorium, na którym mają obowiązywać, określają nie jednostkę podziału administracyjnego, lecz obszar ich obowiązywania. Wszelkie zaś następne zmiany w podziale administracyjnym nie wpływają na moc obowiązywania przepisów na określonym obszarze.

## Opieka połogowa dla kobiet niezamożnych.

**Pytanie:** Czy gmina zobowiązana jest ponosić koszty wynagrodzenia akuszerek za opiekę połogową kobiet niezamożnych, czy też koszty te ciążą na innych władzach, jakich mianowicie.

**Odpowiedź:** W myśl art. 5 rozporządzenia Wojewody Śląskiego z 16. VIII. 1922 r. (Dz. U. Śl. Nr 17, poz. 57) kobieta niezamożna, której przysługuje prawo do opieki połogowej powinna stawić wniosek do urzędu ubezpieczeń o świadczenia z tytułu opieki połogowej. Do wniosku winna położnica na żądanie akuszerki dołączyć deklarację o zezwolenie na wypłacenie bezpośrednio do rąk akuszerki przez kasę chorych kwoty, należnej akuszerce za udzielenie pomocy przy porodzie i na potrącenie tej kwoty z przysługujących położnicy pretensyj z tytułu świadczeń połogowych. Nie można jednak żądać od położnicy podpisania deklaracji na kwotę wyższą, aniżeli wynoszą świadczenia, przysługujące jej po myśli art. 3 p. 2 wyżej cytowanego rozporządzenia czyli kwotę 15 złotych. Wypłata akuszerce nastąpi na zarządzenie urzędu ubezpieczeń przez ogólnomiejscową kasę chorych, w której obwodzie znajduje się zwykłe miejsce zamieszkania położnicy.

Zatem obowiązek ponoszenia kosztów z tytułu świadczeń, przysługujących kobietom niezamożnym w myśl rozporządzenia o opiece połogowej, nie ciąży na gminie.

**Terminy obowiązywania umów koncesyjnych z zakładami elektrycznymi.**

W związku z zapytaniami w powyższej sprawie zwraca się uwagę na szczegółową i wyczerpującą interpretację przepisów ustawy elektrycznej, zawartą w uzasadnieniu do śląskiej ustawy, rozciągającej moc obowiązującą ustawy elektrycznej na obszar województwa śląskiego. Uzasadnienie to zostało zamieszczone w Nr 3 — 4 z br. „Orędownik Samorządu" (str. 94 — 107).

# Przegląd orzecznictwa

## Wynagrodzenie za doręczania pism władz skarbowych.

**Określony w art. 147 § 1 Ordynacji Podatkowej (poz. 134/36 Dz. Ust.) obowiązek gmin miejskich bezpłatnego doręczania pism władz skarbowych odnosi się tylko do pism objętych art. 1 O. P. (Teza).**

(Wyrok N. T. A. z 9. XII. 1938 r. l. rej. 4234/37 — Zb. wyr. Nr 1424 S z 1938 r.)

Przede wszystkim należy stwierdzić, że Gmina miasta P. w piśmie z 25. IX. 1936 a następnie w odwołaniu wprawdzie kwestionowała, czy gminy miejskie obowiązane są do doręczania całej korespondencji władz skarbowych, atoli nie domagała się bynajmniej zwolnienia jej od tego obowiązku w całości lub w części, lecz ograniczyła się do żądania wynagrodzenia za uskutecznione doręczenia. Wobec tego N. T. A. z uwagi na przepis art. 83 ust. 3 rozporządzenia o N. T. A. (poz. 806/32 Dz. Ust.) rozpoznał dotyczący zarzut skargi jedynie w powyższych granicach.

O ile tedy chodzi o odpowiedź na pytanie, czy po nowelizacji Ordynacji Podatkowej gminy miejskie mają bezpłatnie doręczać pisma władz skarbowych, to Trybunał uznaje pogląd władzy pozwanej za trafny. Jak to bowiem słusznie podnosi władza pozwana, z zestawienia odnośnych przepisów O. P. przed nowelizacją z postanowieniami dekretu z 14. I. 1936, poz. 13 Dz. Ust. nie da się w spornej kwestii wysnuć innego wniosku aniżeli ten, że ustawodawca nowelizując art. 9 i 151 (nowy 147) O. P. chciał zmienić dotychczasowy sposób odszkodowania gmin za uskutecznianie doręczeń i wprowadził jednostkowe wynagrodzenie od pisma jedynie w stosunku do gmin wiejskich, co do gmin miejskich natomiast uchylił dotychczasowe procentowe wynagrodzenie w związku z ekwiwalentem, przyznanym tym gminom w art. 3 rzeczonego dekretu. Takie jednak ujęcie sprawy nie załatwia jeszcze całokształtu zagadnienia, wyłaniającego się w niniejszej sprawie, bo przecie Ordynacja Podatkowa odnosi się tylko do postępowania w sprawach podatków, wymienionych przez nią wyczerpująco w art. 1, a doręczenia uskuteczniane przez gminy miejskie dotyczą również innych pism władz skarbowych, w szczególności także dotyczących podatku spadkowego oraz postępowania egzekucyjnego władz skarbowych, przy czym wypada podnieść, że jak wynika ze znajdującego się w aktach pisma I Urzędu Skarbowego w P. (inne Urzędy nie nadesłały tak zestawionej statystyki), dwie trzecie części wszystkich

wezwań tego Urzędu przypadają właśnie na sprawy z postępowania egzekucyjnego. Ordynacja Podatkowa nie może przeto dać podstawy prawnej do uznania, że również do tych ostatnich pism odnosi się obowiązek bezpłatnego doręczania ich przez gminy miejskie stronom.

Gmina miasta P. powołała się w swym odwołaniu celem uzasadnienia swego żądania na analogię z § 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 18. XI. 1930, poz. 719 Dz. Ust. w związku z art. 23 prawa o postępowaniu administracyjnym. Władza pozwana uważa to powołanie się za pozbawione znaczenia prawnego, skoro sprawa doręczania pism władz skarbowych jest uregulowana odrębnymi przepisami O. P. Gdy jednak ten pogląd, jak to wyżej wywiedziono, jest trafny jedynie w odniesieniu do pism mieszczących się w ramach art. 1 O. P., przeto wyłania się pytanie, czy do innych pism władz skarbowych może mieć zastosowanie przepis, na którym chce się oprzeć Gmina miasta P.

Otóż Trybunał orzekł już i uzasadnił w wyroku z 2. III. 1936, umieszczonym w Orędowniku Samorządu Nr 8/9, str. 63 z 1936 r., na który powołuje się obecnie w myśl § 57 swego regulaminu, że wyłączenie, zastrzeżone w art. 112 prawa o postępowaniu administracyjnym, nie dotyczy rozrachunku władz skarbowych z władzami gminnymi odnośnie do doręczanych przez organa gminne płatnikom na zlecenie władz skarbowych wezwań płatniczych; z przepisów zaś rozporządzeń: Rady Ministrów z 25. VI. 1932, poz. 580 Dz. Ust. tudzież Ministra Spraw Wewnętrznych z 18. XI. 1930, poz. 719 Dz. Ust. wynika prawo gmin do zwrotu kosztów pomienionych doręczeń.

Gdy zaś regulujące tę sprawę przepisy O. P. nie obejmują — jak już wyżej powiedziano — wszystkich pism władz skarbowych, przeto wyrażony w tym wyroku pogląd N. T. A. zachował nadal swe znaczenie, o ile chodzi właśnie o pisma, nie objęte O. P.

Władza pozwana wychodząc z odmiennych założeń prawnych odmówiła żądaniu Gminy miasta P. w całości, nie wdając się w rozpoznanie, jaka ilość doręczeń przypada na wezwania władz skarbowych, oparte na Ordynacji Podatkowej, a jaka na inne, w szczególności na podatek spadkowy oraz na postępowanie egzekucyjne władz skarbowych, wobec czego N. T. A. uznał, że postępowanie dotknięte jest wadliwością z art. 84 p. 1 i 3 rozporządzenia o N. T. A. i uchylił zaskarżone orzeczenie.

### Skarga o ustalenie charakteru drogi.

**Z § 56 ustawy o właściwości władz i sądów administracyjnych z 1. VIII. 1883 Zb. Ust. Pr. str. 237 w związku z § 7 ustawy o ogólnym zarządzie kraju z 1883 r. Zb. Ust. Pr. str. 195 wynika, że samoistna skarga o ustalenie, czy dana droga ma**

**charakter prywatny czy też publiczny, nie jest dopuszczalna w postępowaniu sporno-administracyjnym.** (Teza).

Uchwała N. T. A. z 3. XII. 1938 l. rej. 3828/36 — Zb. wyr. Nr 1671/A z 1938 r.

W myśl § 56 ustawy z 1. VIII. 1883 Zb. Ust. Pr. str. 237 przeciwko zarządzeniu, mocą którego władza policji drogowej domaga się albo budowy i utrzymania drogi publicznej lub ponoszenia związanych z tym kosztów, albo też oddania drogi dla ruchu publicznego, służy zainteresowanemu sprzeciw, o którym w dalszym postępowaniu rozstrzygają sądy administracyjne. Z tego wynika, że przepis ten samodzielnej skargi o ustalenie w postępowaniu sporno-administracyjnym prywatnego lub publicznego charakteru drogi nie przewiduje. Charakter drogi ustalony być może przez sąd administracyjny tylko incydentalnie w sporze, którego przedmiotem jest jedno z przytoczonych zarządzeń policyjno-drogowych, jeśli zainteresowany uważa je za bezprawne, twierdząc, że dana droga stanowi jego własność prywatną. W niniejszym przypadku jest rzeczą niesporną, że pozwana żadnego zarządzenia policyjno-drogowego w sensie wyżej przytoczonym nie wydała. Dlatego też sądy administracyjne nie mają podstaw prawnych do ustalenia charakteru spornych dróg, gdyż z cyt. § 56 ustawy o właściwości władz i sądów administracyjnych w związku z § 7 ustawy o ogólnym zarządzie kraju wynika, że samoistna skarga o ustalenie charakteru drogi jest niedopuszczalna, a taką właśnie skargę powodowie wnieśli, żądając nadto zasądzenia pozwanej, by spowodowała wykreślenie z księgi gruntowej spornych parcel, zapisanych tam jako drogi publiczne, nie mając formalnych podstaw do takiej skargi.

## Podatek budynkowy.

**Jeżeli budynek, należący do Skarbu Państwa, używany jest w części jako mieszkanie służbowe i z tego tytułu przynosi dochód, reszta zaś tego budynku, wykorzystana zgodnie z przeznaczeniem, dochodu nie daje i dawać nie może, to dla ustalenia okoliczności, czy budynek przynosi właścicielowi czysty dochód (art. 4 śląskiej ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, poz. 30/26 Dz. Ust. Śl. brać należy pod uwagę całość budynku, którego utrzymanie powoduje wydatki, a nie tylko część, zajętą na mieszkanie służbowe.** (Teza).

(Wyrok N. T. A. z 21. XII. 1938 l. rej. 2427/36 — Zb. wyr. Nr 1436 S z 1938 r.)

Z art. 4 śl. ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (poz. 30/26 Dz. Ust. Śl.), szczególnie zaś ze statutu pozwanej gminy z 24. X. 1924 o poborze podatku budynkowego, na którym opiera się wymiar spornego podatku, a który mówi o pobieraniu podatku od budynków wraz z należącymi doń podwórzami, wynika, że przedmiotem opodatkowania są budynki w całości, a nie poszczególne ich części. Jeżeli więc w danym przypadku część opodatkowanego budynku sądowego używana

jest jako mieszkania służbowe i z tego tytułu przynosi dochód, reszta zaś budynku, wykorzystana zgodnie z przeznaczeniem, dochodu nie daje i dawać nie może, — dla ustalenia, czy budynek przynosi właścicielowi czysty dochód, brać należy pod uwagę — jak to słusznie przyjęto w zaczepionym wyroku — całość budynku, który właściciel posiada i którego utrzymanie powoduje dla niego wydatki. Ponieważ z przeprowadzonego przez Sąd I instancji obliczenia wynika, że w okresie podatkowym 1925 — 1931/32 opodatkowany budynek nie dał czystego dochodu, słusznie Sąd I instancji orzekł, że wobec przepisów artykułu 13 ustawy z 17. XII. 1921 i art. 4 ust. 2 śl. ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych sporny podatek wymierzono bezpodstawnie i słusznie wymiar tego podatku uchylił.

## Prawo budowlane.

**Przepis ust. 1 art. 380 rozporządzenia o prawie budowlanym z 16. II. 1928 r. w brzmieniu noweli z 3. XII. 1930, poz. 633 Dz. Ust. odnosi się jedynie do tych budynków, które zostały bądź zostaną wzniesione, nadbudowane lub przebudowane po wejściu w życie pomienionego rozporządzenia. (Teza).**

(Wyrok N. T. A. z 16. XI. 1938 l. rej. 881/36 — Zb. wyr. Nr 1649 A z 1938 r.)

Skarżąca wywodzi, że w myśl art. 189 rozporządzenia o prawie budowlanym wznoszenie budynków nieogniotrwałych w miastach jest wzbronione, o ile przepisy miejscowe nie wprowadzą pod tym względem wyjątku, a ponieważ m. Wilno nie posiada jeszcze polskich miejscowych przepisów budowlanych, przeto w myśl art. 420 rozporządzenia o prawie budowlanym obowiązuje w niniejszym przypadku rozporządzenie o prawie budowlanym m. Wilna, wydane przez Wileńskiego Jenerał-Gubernatora 26. VIII. 1909 r.; przepis zaś § 7 p. 1 tego rozporządzenia zabrania wznoszenia bundynków drewnianych w dzielnicach murowanych; w myśl więc art. 380 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie budowlanym w brzmieniu noweli z 3. XII. 1930, poz. 663 Dz. Ust. budynki należące do K. I., jako wzniesione bez należytego zezwolenia oraz niezgodnie z istniejącymi przepisami i planem zabudowania, podlegają zniesieniu. Władza pozwana zatem, uchylając decyzję Zarządu Miejskiego w Wilnie z 29. X. 1935 r., nakazującą rozebranie pomienionych budynków, obraziła przepisy wspomnianych art. 189, 380 i 420.

Zarzutu tego Trybunał nie uznał za uzasadniony. Zacytowany w decyzji I instancji art. 380 rozporządzenia o prawie budowlanym zawiera rygory, dotyczące dwóch odrębnych instancji, mianowicie: w ust. 1 przewiduje sankcje na wypadek wzniesienia nowego budynku lub dokonania nadbudowy bądź przebudowy bez wymaganego pozwolenia lub niezgodnie z udzielonym pozwoleniem, w ust. 2 zaś mówi o sankcjach w razie

uchybień w utrzymaniu budynków, zarówno istniejących, jak i nowo wznoszonych. Ten ostatni ustęp w niniejszym przypadku, oczywiście, zastosowania mieć nie mógł, ponieważ, jak wynika z motywów decyzji Zarządu Miejskiego w Wilnie, szło tu nie o uchybienia w utrzymywaniu budynków, lecz o wzniesienie ich bez wymaganego pozwolenia, bądź niezgodnie z udzielonym pozwoleniem. Mógłby tu przeto wchodzić pod uwagę ust. 1 art. 380. Pomijając już jednak tę okoliczność, że fakt wzniesienia budynku bez zezwolenia lub wbrew planom regulacyjnym miasta sam przez się, jak to N. T. A. orzekł w wyroku z 24. III. 1931, nie upoważnia jeszcze władzy do zarządzenia rozebrania budynku, przepis ten bowiem zezwala na zastosowanie pomienionego rygoru tylko wówczas, gdy zostanie udowodnione, że istnienie danego budynku zagraża bezpieczeństwu publicznemu i że groźby powyższej nie da się w inny sposób usunąć, a w niniejszym przypadku warunków tych brak, jak bowiem władza pozwana stwierdziła, budynki K. I. bepieczeństwu publicznemu bezpośrednio nie zagrażają, — wspomniany ust. 1 art. 380 nie ma tu zastosowania już z tego powodu, że odnosi się on, jak wynika z jego brzmienia, do nowo wznoszonych budynków, a więc do budynków, które zostały bądź zostaną wzniesione, nadbudowane lub przebudowane po wejściu w życie pominionego rozporządzenia o prawie budowlanym z 16. II. 1928, tymczasem sporne budynki, jak skarżąca Spółdzielnia sama przyznaje, zostały postawione jeszcze w r. 1903. Jeśli zatem władza pozwana uchyliła decyzję Zarządu Miejskiego w Wilnie, uznając, że w niniejszym przypadku nie było dostatecznej podstawy do zastosowania art. 380 rozporządzenia o prawie budowlanym, to w tym nie można dopatrzyć się zarzucanej obrazy przepisów rozporządzenia.

W związku z powyższym za nietrafny należy uznać zarzut skarżącej, że w decyzji władzy pozwanej nie podano uzasadnienia prawnego, skoro bowiem władza pozwana zaznaczyła w motywach, że budynki stoją już z górą 30 lat, czyli nie są budynkami nowo wzniesionymi, że ponadto bezpieczeństwu publicznemu nie zagrażają, to tym samym uzasadniła, dlaczego uznała zarządzenie Zarządu Miejskiego w Wilnie w przedmiocie rozbiórki wspomnianych budynków z punktu widzenia art. 380 rozporządzenia o prawie budowlanym za nieuzasadnione.

Wreszcie skarżąca twierdzi, że podstawa faktyczna, jakoby budynki K. I. wobec braku w pobliżu drewnianych zabudowań bezpieczeństwu publicznemu nie zagrażały, sprzeczna jest z okolicznościami sprawy, albowiem: 1) bezpośrednio do działki, na której stoją sporne budynki, przylegają dwa bloki domów mieszkalnych Spółdzielni, a właśnie ze względów bezpieczeństwa zabronione jest wznoszenie drewnianych budynków

w dzielnicach murowanych, a ponadto 2) budynki K. I. nie tylko zagrażają bezpieczeństwu, lecz również zdrowiu publicznemu, gdyż są brudną, nieskanalizowaną wyspą na nowocześnie urządzonej i zabudowanej posesji Spółdzielni.

Zarzut powyższy wobec tego, co wyżej powiedziano, należy uznać za bezprzedmiotowy. Aczkolwiek bowiem tak w 1 jak i 2 art. 380 rozporządzenia o prawie budowlanym jest mowa o zagrożeniu bezpieczeństwa publicznego i o szkodliwym oddziaływaniu na zdrowie mieszkańców, jako o jednym z dodatkowych warunków, niezbędnych do zastosowania przewidzianych tam rygorów, to jednak, jak już wyżej wywiedziono, ani ust. 1 art. 380, jako odnoszący się jedynie do nowo wznoszonych budynków, ani też ust. 2 z tegoż artykułu, jako przewidujący sankcje na wypadek uchybień w utrzymywaniu budynków, zastosowania do niniejszego przypadku zasadniczo nie miały.

# Kronika

**Z działalności Związku Urzędników Państwowych, Samorządowych i Komunalnych na Woj. Śląskie za okres 1938/39.**

Dnia 14. V. 1939 r. odbył się w Katowicach walny zjazd delegatów Związku Urzędników Państwowych, Samorządowych i Komunalnych na Woj. Śląskie. W imieniu Wojewody Śląskiego dr. Grażyńskiego składał życzenia naczelnik Wydziału Personalnego Urzędu Woj. Śl. dr Wierzbiański, w imieniu Związku Gmin Woj. Śląskiego mgr Magdziorz, zaś w imieniu Związku Urzędników Komunalnych R. P. poseł Pacholczyk z Warszawy.

Ze sprawozdania wynika, że w okresie 1938/39 Wydział Wykonawczy Związku Urzędników Państwowych i Komunalnych poświęcił szczególną uwagę pracom organizacyjnym, czego dowodem znaczny wzrost liczby członków oraz powstanie nowych kół (między innymi we Frysztacie, Orłowej, Karwinie i Nowym Boguminie), których obecnie Związek posiada 39 na terenie całego woj. śląskiego. Do organizacji tej przystąpił również Związek Urzędników III kategorii w Katowicach. Ze współpracy związku z innymi organizacjami należy podnieść harmonijną pracę z Komitetem Porozumiewawczym Pracowników Publicznych oraz z centralnymi związkami zrzeszonych urzędników państwowych i samorządowych. Szczególną jednak uwagę poświęcono sprawom zawodowym, specjalnie zaś kwestii uposażeń urzędników. Wystosowano kilka memoriałów, tyczących unormowania warunków pracy i płacy kontraktowych pracowników komunalnych, urlopów wypoczynkowych, zwolnienia od obowiązku ubezpieczenia emerytalnego osób mianowanych urzędnikami komunalnymi, przyznania funkcjonariuszom komunalnym ryczałtu dojazdu w razie podróży służbowych do gmin wiejskich o charakterze miejskim i inne. W szczególnych sekcjach jak w Sekcji Pracowników Kas Chorych, Sekcji Pracowników Weterynaryjnych, Sekcji Samopomocowej pracowano nad ważnymi sprawami członków, poza tym zorganizowano na szeroką skalę zakrojoną akcję uzdrowiskową, z której korzystają członkowie Związku.

Budżet na rok 1938 wykazuje dochody w sumie 19.836,83 zł, zaś rozchody 19.464,98 zł, nadwyżka budżetowa 371,85 zł, preliminarz budżetowy na rok 1939 uchwalono w dochodach i w rozchodach w wysokości 24.400,00 zł.

W wyniku obrad zjazd uchwalił rezolucję, która stwierdza, że urzędnicy publiczni w poczuciu obowiązków obywatelskich są w każdej chwili zdecydowani do podporządkowania spraw osobistych ważkim interesom Państwa.

**Sprawozdanie z działalności Związku Propagandy Turystyki Województwa Śląskiego za rok 1938.**

Dnia 14. VI. 1939 odbyło się doroczne Walne Zebranie Związku Propagandy Turystyki Województwa Śląskiego. Całokształt pracy Związku ujęty jest

w sprawozdaniu w następujących działach: 1) ogólny, 2) gospodarczy 3) propagandowy, 4) obsługi turystów, 5) kwaterunkowy i 6) inicjatywy.

Reasumując działalność Związku należy podkreślić dalsze prace nad organizacją turystyczną terenu oraz powstanie nowych delegatur w miastach powiatowych woj. śląskiego. Obecnie Związek liczy 80 członków zwyczajnych i 13 nadzwyczajnych oraz posiada delegatury w Tarnowskich Górach, Pszczynie, Rybniku, Bielsku i Cieszynie. W dziale propagandy akcja prowadzona była przez prasę, radio, odczyty, wydawnictwa, druki i prospekty, oraz zorganizowano wystawę fotograficzną pod hasłem: „Piękno Ziemi Śląskiej". Prace w dziale obsługi koncentrowały się około opracowania standartowych programów wycieczek, wytyczenia tras, zebrania informacyj, potrzebnych przy organizacji wycieczek, wyszkolenia przewodników i obsługi zjeżdżających na Śląsk wycieczek i zjazdów. Szczególną uwagę poświęcono kwestii zakwaterowania. To też związek opracował plan budowy domu turystycznego i poczynił w tej sprawie starania u władz miarodajnych.

W dziale inicjatywy w okresie sprawozdawczym podkreślić należy współpracę z władzami i organizacjami pokrewnymi, Śląskimi Liniami Autobusowymi, które dostarczają autokary wycieczkowe, wydanie drobnych pamiątek, przeprowadzenie ankiet itp.

Redaktor: Henryk Magdziorz.

Redakcja i administracja: Katowice, Pocztowa 2, pokój 30, tel. 341-47. Prenumerata wynosi 2 zł kwartalnie. Cena ogłoszeń: 1 strona 200 zł, ½ strony 100 zł, ⅓ strony 70, ¼ strony 60 zł, 1/8 strony 30 zł, 1/16 strony 16 zł. Ogłoszenia tylko na stronie 2, 3 i 4 okładki. Przy powtarzających się ogłoszeniach odpowiednia zniżka. Przyjmuje się tylko ogłoszenia od gmin lub dotyczące działalności gmin. Gminy korzystają ze zniżki. Wszelkie należności z tytułu prenumeraty i ogłoszeń wpłacać należy na rozrachunek pocztowy: „Orędownik Samorządu Nr 59" lub na konto P. K. O.: „Związek Gmin Województwa Śląskiego Nr 300.802".

Tłoczono w Drukarni Śląskiej w Katowicach, ul. Batorego nr 2.

Opłata pocztowa uiszczona gotówką.